

folkvet.

Parapsykologisk kapprustning

NUMMER 4 2013 ORGAN FÖR VETENSKAP & FOLKBILDNING

folkvett.

ORGAN FÖR VETENSKAP OCH FOLKBILDNING

Folkvett är organ för Föreningen Vetenskap och Folkbildning (VoF), som har till uppgift att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. Se vidare <www.vof.se>.

Folkvett utkommer sedan 1983 med 4 nr/år. ISSN 0283-0795.

Adress: c/o Föreningshuset Sedab AB, Virkesvägen 26,
120 30 Stockholm.

E-post: folkvett@vof.se

Prenumeration: Ingår i medlemsavgiften till VoF, 250 kr/år.
Prenumeration utan medlemskap: 250 kr/år.

Redaktörer: Sven Ove Hansson (ansvarig utgivare)
08/87 87 78, Jesper Jerkert 08/790 95 51, Peter Olausson, 0304/
60 10 64, Martin Rundkvist 08/717 42 13, Aija Šadurskis 08/720
44 58, Frida Walström 070/405 48 36. Redaktionen bistås av en
redaktionskommitté, där VoF:s styrelse ingår.

Grafisk form: Mikael Nyberg.

Skriftliga bidrag till *Folkvett* – artiklar, debattinlägg, recensioner, notiser – är alltid välkomna. Angivande av litteraturreferenser uppmuntras, däremot uppmanas till försiktighet med noter. Alla bidrag granskas av redaktionen. Eftersom VoF drivs ideellt kan skribenter inte arvoderas. Om inget annat överenskommits kan publicerat material komma att läggas ut på internet. *Folkvett* indexerar i Artikelsök.

Manusstopp för nr 1/2014: 31 januari 2014.

När får vi jurister som kan vetenskap?

JUSTITIERÅDET I Högsta domstolen Göran Lambertz har fått mycket offentlig kritik på sistone, i spåren efter resningarna och de efterföljande friande domarna mot Thomas Quick (Sture Bergwall). I *Dagens Nyheter* vidhöll Lambertz nyligen att de fällande domarna mot Quick inte förtjänar något klander. Han skriver:

I två av utredningarna gjordes ett test där Quicks detaljkunskaper jämfördes med det som en kontrollgrupp om tio män visste efter att ha läst ett antal norska tidningsartiklar. Av de detaljer som inte hade berättats i tidningarna kände Quick till 10 gånger fler än genomsnittet i kontrollgruppen, i runda tal 20 mot 2.

Resningsåklagaren ansåg att testet inte var tillförlitligt och lade det åt sidan. Jag rekommenderar den intresserade att stu-

dera åklagarens argumentation. Står det klart att han har rätt och att den domstol som godtog testet har fel?¹

Man får förmoda att Lambertz skulle vilja besvara den avslutande frågan nekande, även om han inte uttryckligen säger det.

Passagen är anmärkningsvärd. Det test som Lambertz hänvisar till är exakt det test som genomfördes av Sven Åke Christianson och som i domen om Quicks påstådda

Juryn, John Morgan 1861

mord på norskorna Trine Jensen och Gry Storvik anfördes som ett tungt vägande skäl för att tro på Quicks skuld. Testet plockades sedan grundligt sönder av Rickard L. Sjöberg, som inför resningarna anlitas som expert av försvaret.² (Sjöbergs analys refererades även i *Folkvett* 2013:3, s. 42–52.) Här är det inte frågan om att expert står mot expert så att det skulle råda genuin osäkerhet om vem som har rätt. För alla med den allra minsta kunskap om hur man genomför vetenskapliga undersökningar är det tyd-

ligt att Christiansons test helt saknar värde. Det är inte ursäktligt att fortfarande idag anföras testet som skäl för att tro på Quicks möjliga skuld, men detta verkar Lambertz vilja göra.

En lite annorlunda, och svårare, fråga är om vi bör ursäkta den domare som avkunnade den fällande tingsrättsdomen avseende mordet på Trine Jensen och Gry Storvik, och som därvid åberopade Christiansons undermåliga test i domskälen. Det är inte lika självklart att denna domare förtjänar klander. Varken Sjöbergs eller någon annan extern persons kritiska granskning av Christiansons test verkar ha funnits tillgänglig för domaren.

Kunde inte domaren själv ha sett att testet var opålitligt? Eller kunde inte Quicks advokat ha påtalat det? Frågorna sätter fingret på vilka kunskaper vi kan förvänta oss hos dem som är satta att sköta rättsprocesserna i samhället – åklagare, advokater och domare. Det kunskapskrav som finns för att utöva dessa yrken är avlagd juristexamen.³ En svensk juristutbildning är lång och anses krävande att genomföra, men den består nästan uteslutande av kurser som ges av juridiska institutioner, och den saknar inslag av undervisning om vetenskaplig metodik (utom sådan metod som används i juridisk forskning).⁴

Att de som är satta att sköta rättsprocesser saknar en helt ändamålsenlig utbildning verkar somliga av dem själva ha insett, såsom framgår av detta uttalande av docenten i processrätt, f.d. domaren Roberth Nordh:

Bevisprövning handlar ytterst lite om juridik. Att värdera bevisning kräver kunskap i psykologi, sociologi, rättsmedicin och så vidare. Inget av detta ingår i juristers grundutbildning.⁵

Det är inte givet att det är juristutbildningen som bör ändras. Alternativet är att ändra de kunskapskrav som gäller för blivande åklagare, advokater och domare.

Dessa frågor har ställts alldeles för sällan i samband med debatterna om Quick och annan kontroversiell juridisk materia under senare år: När ska vi få åklagare, advokater och domare som kan något om vetenskaplig metod? När ska vi få åklagare, advokater och domare som har någon orientering inom vetenskapsområden som förefaller ytterst relevanta för deras yrkesutövning?

NOTER

1. Göran Lambertz, "Quick visade stor detaljkunskap", *Dagens Nyheter* 2013-12-04.
2. Rickard L. Sjöberg, Utlåtande (om dom i mål B 1548/99, Hedemora tingsrätt), signerat 2011-03-29.
3. I praktiken krävs även tingsmeritering.
4. På vissa svenska universitet tillåter utbildningsplanen för juristprogrammet en studerande att ta icke-juridiska kurser i en omfattning upp till 30 hp (en termins studier) av programmets totalt 270 hp. Inte på något universitet är det dock obligatoriskt att läsa icke-juridiska kurser.
5. Roberth Nordh, Quick-debatten har fått fel fokus, *Svenska Dagbladet* 2012-09-10.

Parapsykologi bakom järnridån

Under kalla kriget förekom många rykten om Sovjets överlägsenhet på det parapsykologiska området.

Peter Olausson berättar.

”Det ser ut som om vi en dag måste kasta oss in i en ESP-kapplöpning på samma sätt som vi kastade oss in i rymdkapplöpningen.” – Ostrander & Schroeder (1970)

NÄR JORDEN FICK sin första konstgjorda satellit hösten 1957 präglades reaktionerna världen över av häpnad och, i synnerhet i USA, av chock. Redan en månad senare skickade Sovjet upp en betydligt större och mer avancerad satellit med en hund ombord. Först därefter fick USA i ordning sin första satellituppskjutning – där raketten exploderade vid start... Förödmjukelsen var fullkomlig. Så småningom fick USA rutin på sina satelliter. Men våren 1961 var det dags igen: Den första människan i rymden var inte en astronaut utan en kosmonaut.

Det är svårt att föreställa sig vad som skulle kunna göra ett motsvarande intryck idag. Sputnikarna och Gagarin innebar att USA:s ärkefiende, vars teknik och vetenskap mest förknippades med dåliga imitationer, plötsligt och oväntat hade gjort flera historiska genombrott inom ett

Satsa på favoriten, W.B. Myers 1870

fält som helt få dittills alls hade funderat på. Kommunisterna hade inte bara demonstrerat sin tekniska nivå inom ett militärt område – för raketforskningen syftade ju egentligen till att ta fram kärnvapenbärande missiler – utan även vunnit prestige; och i det kalla kriget kunde prestige vara minst lika viktigt som tekniska framsteg. Det var först i och med månlandningen 1969 som USA kunde känna att man verkligen lyckats ge igen.

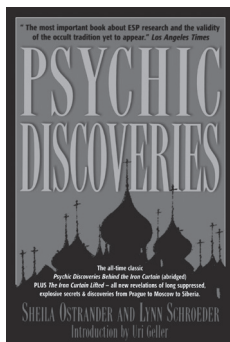
Året därpå kom en bok som fick många att minnas rymdkapplöpningens inledning. Kopplingen var given

och gjordes ideligen, i bokens text, i recensioner och artiklar. Eller som baksidestexten på den svenska utgåvan sammanfattade: "Ryssarna kom först!"

RYSSARNA KOM FÖRST!

Under 1960-talet hade man i väst då och då kunnat läsa om udda företeelser öster om järnridån, varav vissa kunde klassas som parapsykologiska. Några väckte en del uppmärksamhet, men inte mer. Men nu avslöjades i ett slag en värld av parapsykologisk forskning. Kommunisterna hade åter visat sig vara världsledande inom ett fält som man i väst behandlat nedlåtande, om alls. Bakom järnridån togs denna nya vetenskap på allvar. Där fick den resurser och status, där ägnade sig namnkunniga forskare åt den i ambitiösa projekt på ansedda institutioner. Och vilka resultat man fick! Tiden var mogen, vilken dag som helst kunde nästa "sputnik" kungöras. Och denna gång skulle nyheten vara av en så världshistorisk magnitud att alla andra framsteg skulle blekna. Kanske skulle det vara det viktigaste vetenskapliga genombrottet någonsin. Det kunde mycket väl ha militär betydelse. Och det skulle ske på fel sida om järnridån.

Boken där man kunde läsa om allt detta hette *PSI – Psykiska upptäckter bakom Järnridån* (*PSI – Psychic Discoveries Behind the Iron Curtain*) av Sheila Ostrander och Lynn Schroeder. Sommaren 1968 hade de rest i Sovjet, Bulgarien och Tjeckoslovakien, träffat mängder med

människor, och sett och hört fantastiska ting. Vi får kortfattade men upphetsade och förväntansfulla beskrivningar av en stor mängd studier och anekdoter. Det är såväl gamla väldokumenterade (enligt uppgift) experiment som spännande nyheter: Nina Kulaginas telekinetiska övningar, paret Kirlians färggranna bilder av "auran" och de mystiska krafterna i Cheops-pyramider för hemmabruk (dessa tre är även exempel på idéer som här presenterades i västvärlden för första gången). När man väl köpt sådana uppgifter förefaller många andra inte särskilt osannolika. Som de många lyckade telepatiska övningarna på långa avstånd (till exempel när man dödade kaninungar ombord på en ubåt för att se om modern i land påverkades telepatiskt), kosmonauterna som rutinmässigt tränas i telepati och prekognition, astrologisk födelsekontroll, statlig healing ... Gränsen för det orimliga flyttas längre och längre fram. Vi får höra om mediet som fick bacillerna att avslöja vad de hette, Hitlers anor från Atlantis, konstklassen där Rafael reinkarnerats i inte mindre än fyra elever, eller min favorit: "Studiet av en man som använder psykokinesi för att förflytta en cigarrett vertikalt i ett glas, men bara när han är full".

Stora anhopningar av påståenden kan genom sin blotta mängd ha en vagt övertygande effekt, även när man hittar sådana befängda exempel. Ju fler uppgifter man läser (och här är de hundratals), desto svårare blir det att tänka sig att *alla* skulle bero på slarv eller fusk. Och om bara tiondelen, tjugondelen av dem skulle stämma – vore inte redan det en revolution..? Att kvantitet kan övertrumfa kvalitet är naturligtvis ett gammalt grepp, medvetet eller ej. Det som särskiljer denna samling är att den beskriver läget i

ett område som inte bara var förborgat och fientligt, utan som även hade överraskat världen helt nyligen, med omvälvande konsekvenser. Man kan säga att Sovjet passade parapsykologerna i väst på ungefär samma sätt, fast ännu bättre, som exempelvis Tibet passat deras föregångare: Ett mystiskt och svåråtkomligt område dit man kunde förlägga diverse underverk och fantasier. Och i öst kunde man på samma sätt förlägga underverk i väst...

Järnridån blev pseudovetenskapens resonansbotten: Troende på ömse sidor spred och förstärkte varandras rykten tills även den någorlunda skeptiske betraktaren kunde börja vackla. När det kom så många och övertygande uppgifter från olika håll så måste det väl ligga åtminstone ett korn av sanning i åtminstone några av dem? Bevisbördan flyttades från den troende till skeptikern. I det kalla krigets paranoida skuggvärld krävdes en stark övertygelse om fenomenens icke-existens för att kunna stå emot, och än svårare var det att övertyga andra.

Det fanns visserligen rykten som även de öppensinnade kunde finna lite väl hårdsmälta. Men när bara de allra mest ogenerade påståendena bemöttes med sådan skepticism, gällde det omvända för de mindre iögonenfallande uppgifterna.

Ett talande exempel är en demonstration som, får vi veta, utförts så ofta och träffsäkert att det närmast gått slentrian i "ryssarnas mest beprövade och fulländade bidrag till den internationella parapsykologin": den telepatiska knockouten, förmågan att på (stort) avstånd försänka någon i hypnotisk sömn. Företeelsen hade upptäckts på 1920-talet, utforskats och finslipats under de mörka åren, för att sedan lanseras på bred front av Leonard L. Vasiljev

1960. Som den beskrivs av Ostrander och Schroeder är effekten omedelbar och högst konkret: offret faller ögonblickligen i sömn, ”mitt i ett steg”. När man kontrollerar med Vasiljevs publicerade studier är skillnaderna så stora att det är svårt att tro att det är samma studier som beskrivs. Hans försökspersoner föll i sömn på si och så

Hypnos och hans halvbror Döden, John William Waterhouse, 1874

många minuter, eller si och så många minuter fortare än de i kontrollgruppen som inte utsatts för telepatisk hypnos. Men ryktesvägen kunde en aningen uppsnabbad insomning bli till en hård och omedelbar ”knockout”. (Vad det hela egentligen var frågan om är naturligtvis en helt annan fråga.)

Ett annat exempel som icke går att ifrågasätta betecknar Ostrander och Schroeder som en av höjdpunkterna på deras parapsykologiska odysseé: Robert Pavlitas ”psykotroniska generatorer”. De utgjordes av egendomligt formade metallföremål; de hade kunnat vara talismaner, modern konst eller ”reservdelar till maskiner som ännu inte fanns”.

Antik dödsstråle: Archimedes spegel, Giulio Parigi 1599–1600.

På något sätt kunde de samla energi och strålning, inte av kända och mätbara slag utan esoteriska, och fokusera dem, med högst påtagliga resultat: De kunde få växter att växa bättre och metallhjul att snurra, de kunde rena vatten och ha ihjäl flugor som flög in i ”kraftfältet”. En parapsykologisk dödsstråle? Skulle man kunna bygga en sådan generator tusen eller tiotusen gånger större? Så långt kom man nu aldrig i diskussionen: ”Innan vi hann gå närmare in på denna dödsstråle för flugor, anlände fler personer och sällade sig till vår grupp.” – Denna korta mening är typisk och avslöjande, för boken och för ämnet. Åtskilliga

uppgifter om den parapsykologiska forskningen i öst nådde västvärlden på sådana sätt: rykten, viskningar, skvaller i förtroende.

DIALEKTISK MATERIALISTISK PARAPSYKOLOGI

Att parapsykologin bakom järnridån var föremål för hemlighetsmakeri är visserligen inget märkvärdigt. I Sovjet var det mesta föremål för hemlighetsmakeri, och följaktligen även ryktesspridning. Men hur intressanta är värdelösa hemligheter? Kanske alla uppgifterna som spreds i själva verket var desinformation för att skrämma imperialisterna, och få dem att öda resurser på värdelös forskning? Vad trodde man egentligen om parapsykologi i Sovjet?

Parapsykologi hade bedrivits i såväl tsarens Ryssland som i det unga Sovjet. Under 1920- och 30-talen studerades bland annat hypnos och förmodad telepati med såväl människor som djur. Allt det tog slut 1938. Forskningen upphörde, utresetillstånd gavs inte längre till parapsykologiska konferenser, tidningar och rapporter som skickades från utlandet returnerades. Skälet var, givetvis, politiskt.

Det största problemet för parapsykologiska forskare bakom järnridån var aldrig besvärliga data, vetenskapliga skeptiker, brist på resurser, hänfulla kolleger eller en oförstående omvärld. Deras största problem var politik. Enligt den materialistiska kommunismen är världen enbart fysisk. Det övernaturliga kan, per definition, inte existera. Sådant gränsar till den bannlysta religionen, för att inte tala om andar, själar, liv efter döden och liknande. Och det var ju just sådant som parapsykologin ägnade sig åt, "en religion utan kors" som Mao hänfullt kallat den. Eller när den Stora sovjetencyklopedin i 1950-talets utgåva be-

skrev telepati som "en anti-socialistisk, idealistisk fiktion om människans övernaturliga förmågor".

Sådant behöver förvisso inte ha varit det *enda* skälet till att parapsykologin länge var förbjuden. Men även sedan den åter blivit tillåten så var parapsykologerna angelägna om att hålla sina undersökningar och rapporter politiskt korrekta. Ett exempel är beteckningen "psykotronik", konstruerad som ersättning för "parapsykologi" av just politiska skäl. Inställningarna varierade från land till land (den mest positiva inställningen fanns i Bulgarien, den mest negativa i Östtyskland) liksom inte minst över tid. Och då är vi framme vid den sovjetiska parapsykologins återkomst.

I januari 1954 inträffade en av det kalla krigets viktigare händelser: USA sjösatte världens första atomubåt, *USS Nautilus*. Alla tidigare ubåtar hade begränsats av tillgången på bränsle (de kunde inte åka hur långt som helst utan att tanka) och luft (de kunde inte stanna i undervattensläge hur länge som helst). Ingen av dessa regler gällde för *Nautilus*. Bestyckad med kärnvapen kunde den avfira dem djupt inne på sovjetiskt vatten, praktiskt taget intill land. Ett sådant hot visste ingen hur man skulle skydda sig mot. För att understryka USA:s övertag, särskilt viktigt i rymdåldern som just brutit ut, genomfördes 1958 den första färden till nordpolen under vattnet.

Ett problem med ubåtar var, och är, kommunikationen, eftersom radiovågor blockeras av vatten. Men tänk om man kunde använda telepati, som så vitt man förstod fungerade oavsett avstånd eller hinder? Då skulle *Nautilus* kunna åka runt i u-läge hur länge som helst och ändå hålla kontakten.

*Operation solsken, Nautilus färd
under Nordpolen under vatten 1958*

I februari numret 1960 av den etablerade franska populärvetenskapliga tidningen *Science & Vie* fanns en artikel där ett sådant experiment beskrevs. En "sändare" i land hade lyckats överföra tankar till en "mottagare" ombord på atomubåten. "Är telepati ett nytt hemligt vapen? Kommer ESP att avgöra framtidens krig?" En som tog emot artikeln med glädje var nämnde Vasiljev, den gamle telepatiforskaren. Nu var han professor i medicin, medlem i Sovjetiska akademien för medicinska vetenskaper och innehavare av Leninorden. Uppbackad av den franska artikeln berättade Vasiljev om sina lovande resultat tjugofem år tidigare, att telepati uppenbarligen var något högst verkligt, något som hörde hemma i den fysiska världen där även rättrogna materialistiska kommunister kunde studera den. Några år tidigare hade Chrusjtjov inlett rehabiliteringen efter Stalin. Politiska fångar hade strömmat ut ur fängelser, det nyss otänkbara hade blivit tillåtet. Tiden var mogen för en pa-

rapsykologisk rehabilitering. Och det var hög tid, om man inte skulle bli omsprungna av amerikanerna...

Tio år senare sammanfattade Ostrander och Schroeder skillnaderna mellan parapsykologi, "psi", i öst och väst i åtta punkter:

1. Amerikaner försöker fortfarande att statistiskt säkerställa psi. I Sovjet använder man den.
2. Psi är ett etablerat och ansett fält inom naturvetenskaperna.
3. Specialister från många områden samarbetar.
4. I öst vet man vad som händer i väst.
5. I Sovjet är psi fysik. I väst är den statistisk, psykologi och filosofi.
6. Artiklar publiceras i vanliga vetenskapliga journaler.
7. Sovjets psi-forskare är entusiastiska, inte skeptiska.
8. Forskningen har världsliga motiv, inte esoteriska.

Men som så ofta i Sovjet var utvecklingen allt annat än rak och enkel. Redan under Ostrander och Schroeders korta vistelse fick de indikationer på att inte ta för mycket för givet, ens i psi-forskningens förlovade land: Mitt under en parapsykologisk konferens i Moskva kom ett nummer av *Pravda* ut där Nina Kulagina öppet kritiserades. I mitten av 1970-talet fick Edward Naumov, deras främste kontaktperson och den sovjetiska parapsykologins ambassadör, tillbringa ett år i fängläger. Hans många kontakter med utlänningar bör ha spelat en stor roll, men såväl hans öde som andra exempel på "tö och frost" kan ha ingått i de oräkneliga maktstrider mellan olika organisationer, myndigheter, utskott och enskilda som ständigt pågick. Om

Kristallkulan, Johan William Waterhouse 1902

en person eller myndighet uppmuntrade eller kritiserade parapsykologi behövde inte ha mycket att göra med hur de uppfattade företeelserna i sig. "Allt är politik" var ingalunda någon tom klyscha.

Samtidigt hade föreställningen om den hyllade och prioriterade parapsykologin bakom järnridån lett till att man inlett motsvarande arbete i USA, för att inte komma efter i ESP-kapplöpningen.

PROJEKT STARGATE

Mot slutet av 60-talet hade CIA med flera blivit tillräckligt nyfikna och oroadе för att inleda några forskningsprogram med klärvoajans och *remote viewing*. Så kom Ostrander och Schroeders bok hösten 1970 och blev så småningom en bestseller. Med tanke på allt det otroliga de fått reda på i detta hemlighetsfulla land så kunde man bara spekulera om vilka framsteg som de *inte* fått höra talas om...? När de till exempel rapporterade om 12–13 miljoner rubel som tjugotalet parapsykologiska forskningscentra över hela Sovjet årligen delade på, hur mycket mer borde då inte gå till hemlig forskning? Och vad behövde USA göra för att inte bli hopplöst efter?

Så blev *Stargate* till: En samling forskningsprogram som från 1970-talet finansierades av flera myndigheter i USA för att se om parapsykologiska fenomen kunde få militära tillämpningar. Under flera år lades ett antal dollarmiljoner ut på telepatiska försök, skedböjning (Uri Gellers demonstrationer var med på ett hörn), liksom långt mer bisarra övningar, beskrivna av Jon Ronson i boken *The Men Who Stare at Goats* som även filmatiserats. Spektaklet lades ner först 1995. Det är en standardingrediens i kon-

spirationsteorier där man hävdar att projektet lyckades långt bättre än vad de ansvariga velat avslöja.

Hade *Stargate* blivit till även utan Ostrander och Schroeders bok? Det är tydligt att den påverkade beslutsfattare även på högre nivåer. I en rapport från den militära underättelsetjänsten DIA 1975 nämns att kommunisterna var långt före västvärlden inom parapsykologi, där nämns experimentet med de dödade kaninungarna, liksom en enkel apparat från Tjeckoslovakien vars blotta form fokuserade mental energi och bland annat kunde döda flugor. – Det är skvallret från 1968, upphöjt till en nivå där det kunde få folk att ta beslut som de nog inte skulle ha tagit om de känt till uppgifternas tvivelaktiga härkomst.

Däremot verkar det helt osannolikt att *Stargate* skulle ha blivit av om det inte varit för den parapsykologiska våren bakom järnridån, den som inleddes av Vasiljev sedan han läst om experimentet på *Nautilus*.

Författaren till en av huvudkällorna för denna artikel hette Martin Ebon. Han trodde på mängder av pseudovetenskap. Å andra sidan var han betydligt noggrannare än de flesta i facket. Han blev nyfiken på *Nautilus*-artikeln och tog kontakt med vetenskapsjournalisten som skrivit den. Gerald Messadié var 1980 (och är än idag) en etable-

rad och ansedd skribent. Tjugo år tidigare hade han gjort ett misstag som han fortfarande ångrade: han hade fått ett tips från en källa som han vid det laget ännu hade förtroende för. Mannen som levererade *Nautilus*-knäcket hette Jacques Bergier. Samma år publicerades hans och Louis Pauwels *Le Matin des Magiciens* (på svenska *Vår fantastiska värld*), som med eftertryck visade att han inte förtjänade något som helst förtroende. Idag är boken en pseudovetenskaplig klassiker. Mindre känt är att Bergier indirekt bidrog till att få igång den parapsykologiska forskningen i Sovjet, och därmed även *Stargate*. Kanske han därmed även bidrog till den ökning och normalisering av pseudovetenskap och kvalificerad vidskepelse i samhället som gav en grupp skeptiker idén att 1976 bilda CSICOP?

KÄLLOR & LÄSTIPS

Sheila Ostrander och Lynn Schroeder, *PSI – Psykiska upptäckter bakom Järnridån* (Berghs 1974). Originalutgåva: *PSI – Psychic Discoveries Behind the Iron Curtain* (Prentice-Hall 1970).

Martin Ebon, *Psychic Warfare: Threat or Illusion?* (McGraw-Hill 1983).

Louis Pauwels och Jacques Bergier, *Impossible Possibilities* (Mayflower 1974), kapitlet "Parapsychological Research in the Soviet Union". Originalutgåva *Der Planet der unmöglichen Möglichkeiten* (Scherz 1968).

Erik German, "Mind Machines", *The Prague Post* 5 juli 2000.

Leonid L. Vasiljev, *Experiments in Mental Suggestion* (Hampton Roads 2002; det ryska originalet 1963).

Massimo Polidoro, "Secrets of a Russian Psychic" (cicap.org 12 december 2000).

Wikipedia: Stargate Project.

På seans med Ann-Marie Hedin

Christine Öberg rapporterar från ett årligen återkommande alternativnöje.

HELGEN 26–27 OKTOBER 2013 gick *Harmoniexpo*, ”Sveriges största alternativmässan för kropp och själ”, av stapeln i Solna. Mässan var inrymd i två stora hallar. Här fanns allt man kunde önska sig (eller inte önska sig) inom alternativmedicin och new age, uppblandat med lakritsstänger och ekologiska barnkläder.

Under mässan gavs ett antal storseanser, bland annat med Pehr Trollsveden¹ (känd från TV sjuan). Tyvärr var priset på 150 spänn lite för saftigt för mig och mitt sällskap, så vi valde budgetalternativet Ann-Marie Hedin² som bara tog 100 kronor per person för att kontakta avlidna släktingar (och nej, vi fick inget kvitto). Vi var omkring 30 personer, övervägande kvinnor, som samlades i en liten föreläsningssal.

Seansen började med att Hedin kom inspringande och meddelade att hon hade haft en jobbig situation strax innan, eftersom det var så lång kö till toaletten. Hon hade stressat så mycket att hon flämtade. Sekunden efteråt fick hon kontakt med den första anden, vilket gjorde att hon fortsatte med sin tunga andhämtning. Fast nu berodde den inte på att hon sprungit från toaletten, utan på att anden hade haft svårt med andningen strax innan han dog. Faktum var att samtliga anhöriga som Hedin hade kontakt med under seansen hade gemensamt att de hade känt dödsångest och att de haft tryck över bröstet.

Under seansens gång fick Hedin kontakt med ett antal anhöriga till människor i publiken. Förutom dödsångesten hade alla avlidna gemensamt att de vägrade presentera sig med namn, och att deras utseenden inte kunde anges särskilt noggrant ("äldre, gråhårig man" och "yngre kvinna med långt hår" var typiska beskrivningar). Dessutom kunde de sällan berätta exakt vad de ville, utan kom hela tiden med svepande formuleringar om att de hade det bra, ville säga förlåt eller att seansdeltagaren borde leva mer i nuet, inte stressa så mycket och inte tänka katastroftankar. Det sistnämnda gällde för övrigt enligt Hedin alla människor i rummet.

"FÖRSTÅR DU VAD JAG MENAR?"

Två meningar återkom ständigt från Hedin när hon vände sig till en person med ett meddelande från andra sidan: "Förstår du vad jag menar?" och "Vet du vem det är?". Ett typiskt uttalande lät ungefär såhär: "Jag har en äldre man här, grått hår, vet du vem jag menar? Han har en massa böcker här, jag vet inte, en massa böcker, då vet du vem

det är? Du förstår vad han syftar på? Han säger att han hade tryck över bröstet innan han dog, förstår du vad jag menar då?”.

Folk verkade förstå i de flesta fall, och kom med gissningar om vem anden kunde vara. ”Det skulle kunna vara den eller den personen” var

ett återkommande svar. I ett fall dök det upp en ande som hette Peter och hade motorcykel, men som ingen i rummet ville kännas vid. I ett annat fall fick Hedin kontakt med en avliden anhörig som ville be en kvinna i publiken om ursäkt för hur han betett sig under hennes uppväxt och att han inte varit tillräckligt närvarande. Efter att ha funderat länge och väl, och efter att ha fått frågan flera gånger från Hedin vem detta kunde vara, sa kvinnan att det kunde vara hennes biologiska pappa. Hedin var på väg att svara, när kvinnan lade till ”Fast min biologiska pappa lever”. Hedin fick då snabbt försäkra att mannen hon hade kontakt med var död, och andens identitet förblev därmed ett mysterium.

VOYEUR-ANDAR?

Hedin fick också kontakt med en anhörig till en ung kvinna i publiken, och efter att ha försäkrat sig om att mannen som satt bredvid den unga kvinnan var hennes partner meddelade hon att den avlidne släktingen gav

Dessutom kunde de sällan berätta exakt vad de ville, utan kom hela tiden med svepande formuleringar om att de hade det bra.

dem sin välsignelse och spände en ljusbåge mellan dem. Sedan berättade hon att den unga kvinnan skulle påbörja en graviditet under nästa år. Här någonstans verkade dock Hedin inse att det kanske inte är alla som blir lugnade av att höra att de avlidna kan förutspå graviditeter, och hon försäkrade livligt publiken att andarna inte tittar på vad folk har för sig i sovrummet.

Efter ungefär en halvtimmes andeprat blev det en liten

*Kontakter med det hinsides inte alltid önskvärda:
Macbeth ser Banquos ande, Théodore Chassériau ca
1840*

paus och publiken fick möjlighet att ställa frågor. Jag frågade då om de avlidna blev kvar på andra sidan, eller om de återföddes, något som påstås i Ingrid Carlqvists³ och Benny Rosenqvists⁴ bok *Ljusfolket*. Hedins svar var att vi återföds så småningom, men det är lite olika hur snabbt. När det gäller barn, eller foster som dött i missfall eller abort, så återföds de rätt snart. Det var ju intressant med

tanke på att Hedin en stund tidigare hade haft kontakt med just ett barn.

Efter några fler frågor från publiken och visdomsord från Hedin om att vi ska leva mer i nuet och inte stressa kunde jag inte låta bli att ställa frågan om vi människor lever vissa liv på andra planeter och att det finns infödda utomjordingar ibland oss. (Detta hävdas nämligen också av Rosenqvist & Carlqvist.) Något sådant ville dock inte Hedin kännas vid utan hon vände sig bort och började skratta häftigt. Sedan försäkrade Hedin att hon hade stor respekt för Benny Rosenqvist, men just i det här fallet hade han nog inte riktigt rätt.

Efter seansen varierade kommentarerna från mitt sällskap, från att "detta var det värsta och mest meningslösa dravel jag har hört" till det mildare konstaterandet att människorna där inne kanske ändå behövde höra det de fick höra. ✍

NOTER

1. <http://trollsveden.nu>.
2. Hedin verkar inte ha någon egen webbsajt, men i katalogen www.ljusasadorna.nu presenteras hon som "certifierat medium, Reiki/healingterapeut, resanterapeut, djurkommunikatör, kursledare inom andlighet."
3. Just den Ingrid Carlqvist som är grundare av Tryckfrihetssällskapet och chefredaktör för Dispatch International. Se även recension i detta nummer av *Folkvett*.
4. www.bennyrosenqvist.se.

Månadens horoskop

Av leg. swami & cert. medium **Madame B. Arnumh**

Elchocken 22/12 – 19/1

Du kommer att uppleva skiftningar i väder under perioden. Anpassa din klädsel efter detta. Ditt tur-djur är den vanliga grodan.

Kattkvinnan 20/1 – 18/2

Din klocka börjar om på nytt en eller två gånger per dygn. Din tur-lepton är myonneutrinen.

Viskarna 19/2 – 20/3

I slutet på månaden kommer nästa månad närmare. Du dricker vätskor mestadels ur olika kärl. Både varm och kall dryck kan lämpa sig för ditt tecken. Ditt tur-typsnitt är Bookman Old Style.

Lemuren 21/3 – 19/4

Har du bil är den dyr i drift. Har du inte bil lägger du pengarna på annat. Du betalar det mesta med svensk eller utländsk valuta. Din tur-medverkande från *Gäster med gester* är Jeja Sundström.

Ekoxen 20/4 – 21/5

Enklare överslagsberäkningar klaras utan problem. Du svarar nej på minst en fråga under perioden. Tur-teknik i knyppling: dubbelslag.

Skillingarna 22/5 – 21/6

Du rör dig med en hastighet som är långsammare än ljusets. Varning, var försiktig med alla dyra inköp under perioden då de kan kosta mycket pengar. Ditt tur-frimärke är Kattuggla 45 öre från 1977.

Tunghäftan 22/6 – 22/7

Under perioden kommer osannolika händelser att inträffa med låg frekvens, men sannolika händelser med desto högre frekvens. Din tur-vitvara är Miele K 14820 SD.

Baconen 23/7 – 22/8

Du kommer att uppleva medvetslöshet flera timmar per dygn. Ditt tur-tal är 314159265358979323846264338 32795028841971693993751058209749 4459230781640628620899862803482 534211706.

Farstun 23/8 – 22/9

Under perioden kommer du att bidra till universums ökade entropi. Din tur-pseudovetenskap är astrologi.

Sågen 23/9 – 22/10

Du ser en film eller TV-serie som du gillar eller ogillar. Känslan är svag till stark och infinner sig under en kort eller lång tid. Din tur-person ur Harry Potter är Ludo Bagman.

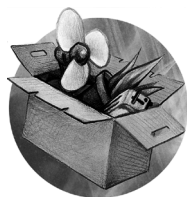

Champinjonen 23/10 – 22/11

Du läser ett horoskop fast du inte tror på dem egentligen. Din tur-huvudbonad är dumstrut.

Flytten 23/11 – 21/12

Din hud täcker över ben och senor. Detta är praktiskt men inget du behöver lägga din energi på. Ditt tur-lösenord är password.

Illustrationer: Maria Björnbom Öberg.

VoF i Almedalen 2013

Joacim Jonsson och **Rafael Ahlskog** var på Gotland för att spana och knyta kontakter.

UNDER ÅRETS POLITIKERVECKA i Almedalen var vi i Visby för VoF:s räkning. Där bevakade och rapporterade vi från för föreningen relevanta och intressanta arrangemang. Utöver det fina vädret och de många spektakulära gratisluncher som erbjöds under veckan fann vi många tillfällen att lägga våra skeptiska näsor i blöt.

PSEUDOVETENSKAP UNDER VECKAN

Under årets vecka medverkade flera pseudovetenskapligt orienterade organisationer, från utövare av diverse alternativmedicin till förespråkare för pseudovetenskapliga diagnoser. Vår erfarenhet av det senare kan exemplifieras med en intressant konversation med Tandvårdskadeförbundet. De hade ett "seminarium" (med fyra deltagare) om amalgamförgiftning som orsak till kroniska svettningar, något man hävdar att den vanliga medicinen, läkare och tandläkare mörkar. Andra symptom lär enligt förbundet inkludera metallsmak, ångest, självmordstankar, muskel-

*Tandvårdens konsekvenser,
Gerhard van Honthorst 1622*

ryckningar och värk. Enligt förbundet är det dessutom inte bara amalgamplomer med kvicksilver, utan även silver, guld, titan och plast som kan orsaka besvär. Förbundet menar att 400 000 personer kan vara drabbade bara i Sverige.

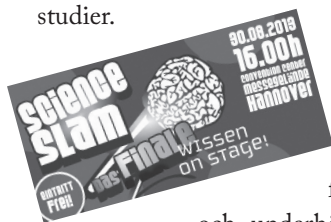
Vi råkade även på Svenska Akupunkturförbundet TKM som kampanjade för införandet av ett BOT-avdrag – ett skatteavdrag för vissa alternativa behandlingsformer, samt för att dessa även skall ingå i det fria vårdvalet. Representerade på Almedalsveckan var även Waldorfskolorna i form av den antroposofiska tankesmedjan Trialog, men tyvärr missade vi deras seminarium.

VETENSKAP UNDER VECKAN

På den vetenskapliga fronten kan ett välbesökt seminarium om antibiotikaresistens nämnas, arrangerat av *Dagens*

Medicin. Flera deltagare efterlyste nya behandlingsformer, då resistensutveckling är en ofrånkomlig konsekvens av det naturliga urvalet. Vi kommer således aldrig att bli kvitt problemet, bara förhoppningsvis i bästa fall hålla jämna steg. Andra behandlingsstrategier kan inkludera exempelvis bakterietransplantationer, vilket visat sig fungera väl i många fall. Man spekulerade även utifrån experiment på möss om huruvida antibiotika kan påverka de ”goda” bakterierna negativt och leda till exempelvis övervikt.

Från Göteborgs universitet kom filosofen Morten Sanger som pratade om ett nytt masterprogram om evidensbaserings. Enligt Sanger har läkare och annan sjukvårdspersonal ofta så ont om tid att de inte hinner sätta sig in i forskningsläget. I stället vore det bättre om de kunde lita på personer som utbildat sig att göra just det. På det nya masterprogrammet kommer studenterna bland annat att lära sig att göra metaanalyser av vetenskapliga studier.

I Tyskland har flera universitet sedan 2006 hållit s.k. *science slam*, som innebär att en forskare presenterar sin forskning på ett lättfattligt

och underhållande sätt under max åtta minuter. Det ska också vara samhällsrelevant. Lunds universitet har arrangerat detta på Almedalsveckan sedan 2011. Publiken fick ge betyg och bland de sex tävlande utsågs en vinnare.

Årets vinnare blev neurovetaren Thomas Björklund, som gick igenom sin forskning om Parkinsons sjukdom. Han använde flera liknelser, som att hjärnans nervceller

pratar olika språk (d.v.s. signalsubstanser) och att i hjärnor med Parkinsons dör de celler som pratar dopamin. Han jämförde med celler som pratar serotonin, som skiljer sig lite grann från dopamin men inte kan ersätta det, ungefär som svenskar och danskar när de försöker förstå varandra. Publiken skrattade, vilket tyder på ett genomtänkt upplägg i att både använda vardagliga metaforer (eller snarare utökade analogier; medicinen L-dopa blev till en tolk) och kunna skämta med dem. Ett annat analogisystem var operativsystem, där han jämförde tidigare mediciner med olika versioner av Windows (dyskinesi/spasmer av L-dopa jämfördes med *Blue screen of death* i Windows 95) och visade bilder med grafisk utveckling. Finurligt nog var språkliknelsen en jämförelse mellan två naturliga system, medan operativsystemliknelsen jämförde två designade system.

De andra bidragen tog upp laser, björndjur, nykterhetsrörelsen, klimatavtal (där parterna liknades vid rollerna i en grekisk tragedi) och makt.

HJÄLPKÄLLAN

Hjälpkällan är en ideell förening som hjälper människor som fastnat i sekter och vill ta sig ut. Föreningens aktiva består till största del av före detta medlemmar i auktoritära grupper. Under Almedalsveckan föreläste deras representant Vera Lanängen om hur det var för henne att växa upp i Jehovas vittnen. Hon tog upp de många förbuden, t.ex. att man inte bör träffa utomstående, inte vara ensam med någon av motsatt kön, inte fira födelsedag, inte säga emot lärare eller ledare, inte klä sig olämpligt, med mera. Med andra ord en total kontroll jämfört med hur barn brukar

få växa upp. Förbuden motiveras med vad som kommer att göra Gud ledsen, och ytterst med huruvida man skall komma till himlen. (Vittnenas himmel är för övrigt klassuppdelad och något helvete finns inte, icke-existens är illa nog för dem.) På så sätt blir även vardagliga saker, som vilken film man får se, laddade med godhet eller ondska. Om en förälder lämnar Vittnena får barnen inte längre umgås med honom eller henne. En del föräldrar får inte se sina barn på flera år.

Man uppmuntras inte att tänka själv. På grund av arvsynden tenderar människor nämligen till fördärvliga och destruktiva tankar och beteenden, speciellt av sexuell natur. Därför kan man inte lita på sig själv utan bör lyssna till Bibeln och församlingsäldste. Det betonas också att man inte syndar bara när man bryter mot reglerna, utan även när man fantiserar om att göra det. Det gör att barnen lätt internaliserar värderingarna.

Församlingen är viktigare än individen, vilket kunde ses under pedofilskandalerna i Jehovas vittnen under 1990-talet, där församlingsmedlemmar inte gick till polisen utan till församlingsäldste för att lösa det internt. Det beror på att "Guds lag", det vill säga att följa ledarnas tolkning av Bibeln, är viktigare än landets lagar, som inte påverkar livet efter detta.

Kan man som utomstående hjälpa ett barn som lever i en sekt? Lanängen var noga med att påpeka att man lätt kan förvärra läget genom att kritisera sekten inför barnet. Snarare än att agera mot sekten bör man erbjuda ett positivt socialt sammanhang, så att barnet, om det senare vill lämna sekten, känner att det har någonstans att ta vägen. Detta är viktigt då sekter brukar isolera medlemmarna,

och många blir kvar fastän de vill lämna sekten eftersom de inte har något socialt sammanhang utanför.

Socialtjänsten har ofta dåliga kunskaper om sekter och liknande. I ett fall i Jönköping ansåg socialtjänsten att problemen lösts i och med att en ung kvinna lämnat en sekt. Vad man inte förstod var att de psykiska problemen – kopplade till världsbilden – ofta byggts upp genom hela uppväxten och inte upphör för att man lämnat sammanhanget.

SYFTET MED ALMEDALSVECKAN

Inför nästa år kommer VoF förhoppningsvis inte bara att rapportera, utan troligen även att genomföra egna arrangemang. Planeringen inför detta är i startgroparna. Det är dock viktigt att påpeka att den viktigaste funktionen som veckan potentiellt kan fylla för föreningen inte är att vi syns eller hörs (såvida det inte gäller den typ av spektakulära evenemang som vi fick till 2011, då vi försökte begå kollektivt homeopatiskt självmord), utan att etablera kontakter, mingla och nätverka samt knyta till oss informationskällor som annars hade varit svåra att få tag på. Exempelvis pratade vi med politiskt aktiva människor som motarbetar pseudovetenskap inom sina partier. Om den potentialen utnyttjas framgångsrikt så är Almedalsveckan en utmärkt resurs att dra nytta av även i framtiden, oavsett om våra arrangemang får det mediala genomslag vi lyckades med senast eller inte. ✍

Vetenskapsfilosofer om demarkering

Sven Ove Hansson rapporterar från en vetenskapsfilosofisk konferens.

VID DEN EUROPEISKA konferensen om vetenskapsfilosofi (European Philosophy of Science Association, 4th Conference) i Helsingfors i augusti 2013 handlade ett av de mest välbesökta seminarierna om demarkationsproblemet, d.v.s. hur man ska dra gränsen mellan vetenskap och pseudovetenskap. Detta problem har inte varit särskilt uppmärksammat på senare tid, men det blev aktuellt i och med en ny antologi, *Philosophy of Pseudoscience*, redigerad av Massimo Pigliucci och Maarten Boudry. Vid seminariet medverkade redaktörerna samt ytterligare två av bokens författare, nämligen Carol Cleland och jag själv.

Pigliucci diskuterade skälen till att demarkationsproblemet blivit så föga studerat under senare år. En viktig orsak är att många filosofer har tagit starkt intryck av en artikel av Larry Laudan från 1983, "The demise of the demarcation problem" (Demarkationsproblemets hädanfärd). Laudan hävdade där att gränsdragningen mellan

vetenskap och pseudovetenskap, om den alls kan göras, är rent inomdisciplinär och måste skötas separat inom varje vetenskap: Fysiker ska avgöra vad som är legitim fysik, biologer vad som är legitim biologi etc., och någon mera generell fråga finns inte. Pigliucci hävdar att detta är fel och att det faktiskt behövs en generell definition, eftersom skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap är generell, och gemensam för de olika vetenskaperna.

Carol Cleland satte fokus på icke-experimentell vetenskap och i synnerhet på de i vid mening historiska vetenskaperna (vilket innefattar t.ex. paleontologi och kosmologi). De historiska vetenskaperna har mycket gemensamt, menade hon. Både historikern och paleontologen letar efter den bästa förklaringen till de iakttagelser som har gjorts. Som exempel använde hon sökandet efter förklaringar till de upprepade massutdöendena under jordens historia.

Själv argumenterade jag för att gränsen mellan vetenskap och pseudovetenskap ska dras utifrån en definition av vetenskap som den vid tillfället mest tillförlitliga kunskapen. Pseudovetenskap utmärker sig då genom att dels vara avsevärt mindre tillförlitlig än den aktuella vetenskapen, dels vara uttryck för något slags doktrin som felaktigt utger sig för att

Skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap är inte statisk. Gårdagens vetenskap kan ha blivit dagens pseudovetenskap.

vara den mest tillförlitliga kunskapen. En fördel med denna definition är att den gör det tydligt att skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap inte är statisk. Gårdagens vetenskap kan ha blivit dagens pseudovetenskap.

Maarten Boudry diskuterade den praktiska nyttan av att göra tydlig skillnad mellan vetenskap och pseudovetenskap. Han presenterade bl.a. den här återgivna, mycket tacksvärda, tabellen över märkliga påståenden och vilka kommersiella konsekvenser det skulle få om de vore sanna.

Den efterföljande diskussionen var mycket konstruktiv, och möjligen har seminariet bidragit till ett ökat intresse bland vetenskapsfilosofer för gränsdragningsfrågan och för andra filosofiska frågor som pseudovetenskapen ger upphov till.

Märkligt fenomen	Om det fungerade skulle företag tjäna storkovan på...	Gör de det?
Fjärrsyn	Oljeprospektering	Nej
Slagrutor		Nej
Aura	Kostnadsbesparingar i sjukvården	Nej
Homeopati		Nej
Förbön på avstånd		Nej
Astrologi	Finansmarknaden, planering av affärsverksamhet	Nej
Tarotkort		Nej
Kristallenergi	Energiproduktion	Nej
Besvärjelser	Militära tillämpningar	Nej
Relativitet	GPS	Ja
Kvantelektrodynamik	Halvledarteknik	Ja

NOTISER

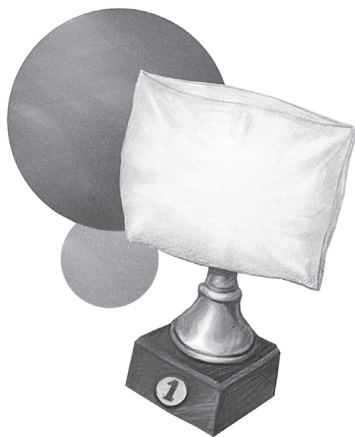

Illustration: Maria Björnbom Öberg.

Skämskudde igen

I FÖRRA NUMRET av *Folkvett* meddelade vi att tv-programmet *Det okända* har fått det nyinstiftade antipriset Skämskudden i kategorin "Livsstil". Priset delas ut i tio kategorier till dåliga tv-program. Motiveringen var: "Det okända: tolv säsonger – fortfarande inget spöke".

För den som inte är bekant med ordet skämskudde kan vi återge Språkrådets förklaring: "Skämskudde är ett lite

skämtsamt uttryck för situationer när man skäms, rodnar eller tycker att något är så pinsamt att man (bildligt talat) skulle vilja ha en kudde att gömma ansiktet bakom. Det används särskilt ofta om tv-tittare som vill plocka upp en kudde ur tv-soffan och gömma sig för pinsamheterna i tv-rutan."

Och så vill vi gärna här intill visa Maria Björnbom Öbergs fina bild på hur ett

skämskuddepris kan se ut. Vi missade att få med bilden i vårt förra nummer.

JJ

Senaste nytt från andevärlden

En färsk forskningsartikel i *Australian Journal of Parapsychology* (juni 2013) rapporterar ganska sensationella ting: döda människor kan lida av posttraumatisk stress,

NOTISER

Posttraumatiskt stressyndrom? Bild: Posada.

i synnerhet om de blivit mördade. De kan också missbruka droger. Hur har artikelförfattaren Wasney de Almeida Ferreira tagit reda på detta? Genom att intervjua döda medan han själv befunnit sig i ett astralprojektionstillstånd, så klart! Ferreira har också bl.a. funnit att döda som missbrukar crack har svart skinn och gula ögon. Man undrar varför sådana artiklar publiceras i en tidskrift som kallar sig *journal*, vilket brukar signalera en vetenskaplig ambition.

(Källa: *Skeptical Inquirer* Nov/Dec 2013, s. 6.)

Det engelska statymysteriet

EN ANTIK EGYPTISK staty har vridit sig i ett låst utställningsskåp på ett museum i Manchester, England. Förloppet har även fångats på video, sedan museipersonal börjat undra. På videon ser man statyn vrida sig ett halvt varv, men förloppet är långsamt: det halva varvet tog flera dagar att fullborda.

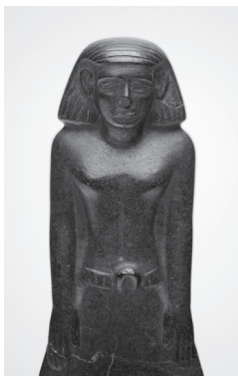
Benjamin Radford har titat på fallet (*Skeptical Inquirer* nov/dec 2013, s. 7). Radford noterar att vridningen verkade ske huvudsakligen dagtid, då folk vistades i rummet. Den

JJ

NOTISER

rimligaste förklaringen är då helt enkelt att vridningen åstadkoms av vibrationer från besökarna, i kombination med att statyns undersida inte är helt slät. Det kan räcka med en pytteliten utbuktning i mitten av statyns botten för att en vridning ska favoriseras av tyngdkraften om statyn påverkas av vibrationer.

JJ

på en ranch inte långt från Houston. Polisen och andra myndigheter gjorde en stor uttryckning, åtföljda av horder av journalister. Men allt visade sig vara lögn. Inga mord eller andra brott hade begåtts på ranchen. Ranchägarna Joe Bankson och Gena Charlton stämde såväl andemediet som polisen och vissa massmedier, men yrkandena mot polisen och massmedierna släpptes så småningom. (Polisen försvarade för övrigt insatsen med att man måste ta ett tips om så allvarliga brott på allvar, oavsett vem som lämnat det.) Presley Gridley har nu dömts att betala ranchägarna 6,8 miljoner dollar som kompensation för den skada hon åsamkat dem (*Skeptical Inquirer* sept/okt 2013, s. 6–7).

JJ

Dyrt falsklarm från medium

ANDEMEDET Presley Gridley i Texas ringde till polisen i juni 2011 och beskrev massmord som skulle ha utspelats

Missvisande reklamskrift för Waldorf

En oklanderlig pedagogisk metod, baserad på sann förståelse av människan och på barns utveckling och behov, vore en ovärderlig tillgång. Waldorfpedagogiken, som presenteras i en ny bok av Christine och Örjan Liebendörfer, tror sig vara det. Vore den ens hälften så fantastisk hade den revolutionerat skolväsendet. *Waldorfpedagogik* är en bok av övertygade för de redan övertygade och för de okunniga som ska övertygas.

Båda författarna är före detta waldorfelever. Christine Liebendörfer är utbildad waldorflärare. Örjan Liebendörfer arbetade som waldorflärare innan han övergick till en karriär inom det antroposofiska näringslivet. Nu är han ledarskaps- och marknadsföringskonsult och nytillträdd waldorfrektor. De senaste åren har varit kritiska för waldorfrörelsen. Enträget lobbyarbete gav nyligen dess egen lärarutbildning statlig finansiering, men andra mål återstår. Boken tillgodoser behovet av att synas i rätt sammanhang och att presentera en egen tillrättalagd expertkunskap.

Boken erbjuder rikligt med välbekanta waldorffloskler. Det handlar bland annat om en skola för hela människan, om hur barnets utveckling och individen står i fokus, om hur waldorfskolan fostrar för frihet. Till leda upprepade begrepp präglar framställningen – men de förblir oförklarade. Vad menar antroposofin med "individen"? Vad menas med "hela människan"? Vad betyder "frihet", och hur uppnås den? Vad är "vilja", "tanke", "känsla" – ständigt upprepade begrepp, som bara förklaras som "själsförmågor"?

Med tanke på författarnas bakgrund och bokens omfång väntar jag mig att antroposofins fundamentala betydelse för waldorfskolan ska beskrivas och förklaras. Till bokens största svagheter hör emellertid att den skyggar inför uttalat antroposofiska förklaringar, troligen för att de uppfattas som ohållbara och mindre attraktiva. Antroposofin finns där, men relativt omfattande bakgrundskunskap krävs för att förstå dess roll, något läsaren beklagligt nog i huvudsak lämnas ensam med.

En välvillig tolkning är att antroposofer utgår från att andra är införstådda med deras åsikt att människan är mer än sin tillfälliga materiella skepnad, att hennes ande är odödlig. Och eftersom det är *all* pedagogiks uppgift att hjälpa individer att inkarneras på jorden och att bearbeta sin karma är det onödigt att tydliggöra det. Men nej, om vissa saker måste man tala öppet och

**WALDORF-
PEDAGOGIK**
Christine & Örjan
Liebendörfer
Studentlitteratur,
2013, 372 s.

korrekt. En framställning av waldorfskolans människosyn kan inte backa inför det väsentliga.

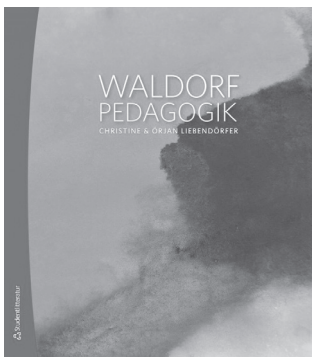
Man kan inte nämna "varje barns livsöde" utan att nämna karma, man kan inte tala om att "utbilda elevens 'jag'" utan att berätta vad detta jag är, man kan inte säga att pedagogiken ska "utveckla individen, och därigenom mänskligheten" utan att berätta om synen på utveckling och framtiden. Antroposofins pretentioner har kosmiska proportioner, som förverkligas genom pedagogiken och andra praktiska verksamheter. När författarna skriver att pedagogiken "i slutändan inte [handlar] om att förmedla kunskaper" borde vi ta dem på allvar, trots förnekanden av kunskapsfientlighet. Waldorfpedagogikens syfte är större än skolan – och betydligt större än det enskilda barnets tillvaro här och nu.

Boken innehåller en mager och inadekvat faktasida om antroposofin där det förklaras att rörelsen bör förstås som humaniora, då ett av Steiner använt tyskt ord kan tolkas så. Det antroposofiska universumet i all dess charm – med dess myriader av översinnligt skådade fakta om karma, reinkarnation, ockulta krafter, elementarväsen, änglar, andliga hierarkier, Lucifer och Ahriman, livet på ön Atlantis, rotrasernas andliga status, människans astralkropp, betydelsen av aurans färger, och så vidare – kan knappast kallas humaniora utan att missvisande snylta på ordets akademiska innebörd. Men antroposoferna har en alldeles egen högskola för andevetenskap.

ORUBBLIGA HUVUDDRAG

Antroposofins upphovsman, Rudolf Steiner, hade vida intressen. Efter studier vid teknisk högskola och med ett

stort filosofiskt och kulturellt engagemang, som resulterade i en tjänst vid Goethe-arkivet och en doktorsgrad i filosofi, utvecklade han via en livsavgörande mellanlandning i teosofin sin lära efter egen fason. Resultatet är en egensinnig blandning av ockultism, tysk idealism och egenartad kristendom. Enligt antroposofin, som räknas som en världsåskådning inom den västerländska esoteriska traditionen, kan vi med våra vanliga sinnen varsebli endast en begränsad del av verkligheten. Genom övning kan vi dock nå kunskap om en högre andlig verklighet. Där möts vi – om vi får tro Steiner och hans levande bildspråk – av ett färgglatt och ibland komiskt galleri av

övernaturliga krafter och väsen som drar i trådarna bakom vårt synliga universum. Med hjälp av antroposofin lär vi således känna alla dimensioner av människan och kosmos.

Den antroposofiska "forskningen" har emellertid stagnerat sedan den store andeforskaren passerade tröskeln 1925. Få antroposofer tror sig ha klärvoajanta gåvor i paritet med hans, och för de flesta vore det otänkbart att komma till resultat som i centrala delar motsäger honom. De rimligt sinnade accepterar att Steiner ibland hade fel, då utvecklingen överbevisat honom; fundamentalisterna är hänvisade till att förneka bland annat månlandningarna.

Detaljer kan alltså i bästa fall diskuteras, men huvuddragen är orubbliga. Den okritiska hängivenheten till Steiner och tilltron till hans högre skådande gör antroposofin till en uppsättning trossatser, traderade sanningar, snarare än en individuellt erövrade och prövade livsfilosofi.

Denna trohet till Steiner märks tydligt i makarna Liebendorfers bok, där Steiners människo- och utvecklingsbilder okritiskt presenteras som objektiva fakta. Då icke-anthroposofisk kunskap refereras är det för att söka bekräftelse, aldrig för att ifrågasätta eller avfärda det för-santhållna. Och trots Steiners intention om ett vetenskapligt förhållningssätt till andevärlden är det förstås omöjligt att med vetenskaplig metod pröva merparten av hans utsagor om det översinnliga.

I en bok om waldorfpedagogiken vore det nyttigt att tydligt skilja den antroposofiska synen på människan och hennes utveckling från den gängse, men boken förmår inte göra detta. Den utvecklingspsykologi som presenteras, bland annat ett otal förmenta fakta om hur barn är i olika åldrar, identifieras sällan som hämtade ur antroposofin. Visserligen beskrivs sjuårsperioderna och deras kännetecken, till exempel att viljan hör till den första, känslan till den andra, och tanken till den tredje sjuårsperioden, vilket påverkar hur barn ska undervisas. Men framlagda fakta relateras inte till Steiners ockulta fysiologi, och till största del undviker författarna begrepp och idéer som för nutida läsare kan verka suspekta. Vi får inte läsa om människans översinnliga väsensled eller barnets inkarnationsprocess, fastän dessa är essentiella för förståelsen av waldorfskolans människosyn.

Att waldorfskolan "utgår från individen" är en ofta fö-

Rudolf Steiner 1904.

rekommende klyscha. Bara indirekt framgår att barnen i rörelsen får rätta sig efter ett tämligen strikt utvecklings-schema. Ett exempel är bristen på intellektuella utmaningar, som förklaras av att intellektet inte anses vakna förrän i 14-årsåldern (då astralkroppens utvecklas). Synsättet stöds av den antroposofiska läkekonsten, som varnar för förhårdnande i förtid, associerat med materialism, till följd av tidig intellektualisering. Att "låta barnen få vara barn", för att citera en annan av bokens många floskler, blir för många en övning i att uthärda understimulansens

tristess. Inte nog med att idéerna som ligger bakom praktiken inte förklaras: man problematiserar över huvud taget inte effekterna av dem.

UPPBLÅST SJÄLVBILD

Sida upp och sida ned beskrivs hur waldorfskolan gör barnen tillfredsställda och kompetenta, så naturligtvis måste problematiska aspekter av människosynen förbigås och nederlagens eventuella ursprung i själva pedagogiken kategoriskt förnekas. Waldorf är bra för alla, och när det inte fungerar är det någon annans fel (föräldrarnas, enligt boken). Internet skadar waldorfrörelsen eftersom enskilda kan berätta om sina erfarenheter och sprida "en ensidig bild". Men rörelsens och bokens egen rosaskimrande bild är minst lika ensidig. Vanliga klagomål på Waldorf, som akademiska brister, mobbning och oförmåga att möta individuella behov, berörs inte alls.

Som tidigare waldorfelev känner jag igen den skola som beskrivs. Metoder och lärostoff är faktiskt bekanta ned på detaljnivå, och bekräftar att inte mycket har förändrats. Men den bild boken ger är ett idealscenario. Vore lärarna kompetenta, alla elever begåvade och pedagogiken faktiskt ofelbar, låg det kanske något i den, men ambitionsnivå och verklighet åtskiljs av en avgrund. Ett konkret exempel är hur waldorflärarna beskrivs som närmast övermänskligt kapabla, medan skolorna i verkligheten har svårt att hitta lärare med någon utbildning över huvud taget, inte ens den bristfälliga waldorfläro-utbildningen. Mitt intryck är genomgående att boken hellre vill smickra waldorfrörelsen än beskriva verkligheten.

Detta gäller även de akademiska landvinningar som se-

lektivt berörs i boken. Man skriver om tidskriften *RoSE*, waldorfrörelsens hopp om akademisk trovärdighet, men tiger om att innehållet i princip enbart skrivs av antroposofer som utvärderas av andra antroposofer. Det är enklast så. Masterutbildningen i Norge nämns, men inget om dess häpnadsväckande flummiga nivå. Man beskriver antroposofen Bo Dahlins forskningsprojekt, men tiger om dess brister. Det berättas att i Tyskland och Norge finns waldorfläro-utbildning "inom högskolans ram", men passande nog sägs inte att det handlar om privata antroposofiska högskolor.

ANTROPOSOFI I UNDERVISNINGEN

Tack vare bokens detaljrikedom får vi ändå en del oväntade och oavsiktliga glimtar av hur antroposofin förmedlas i skolan. Här kan bara några exempel ges. I zoologin studeras kon, lejonet och örnen då de "uppvisar olika kvaliteter som också återfinns hos människan". Bilden är hämtad från Steiner, och handlar om människans tredelning i kropp, själ och ande. Här finns en korrespondens med det metabola systemet (ko), det rytmiska systemet (lejon) och nervsystemet (örn), en uppdelning som senare lärs ut i biologin. Det första systemet korresponderar i antroposofin med viljan, det andra med känslan, det tredje med

I zoologin studeras kon, lejonet och örnen då de "uppvisar olika kvaliteter som också återfinns hos människan".

Studieobjekt 1.

seberättelse förmedlas bilden av den femuddiga stjärnan, enligt antroposofin en kosmisk symbol för människan och mänskligheten; dessutom har vår eterkropp formen av ett pentagram. Fjärilens levnadslopp får illustrera människans odödlighet. En annan antroposofisk tankegång antyds i

Studieobjekt 2.

tanken. Barnen lärs att människan är mer allsidig än djuren och skiljer sig från dem genom sin upprätta gång, enligt antroposofin resultatet av jagets arbete på den fysiska kroppen (djur saknar ett jag). I såväl matematiken som genom bibelns skapel-

att skolan sägs ge "fördjupad uppfattning om jorden som en levande organism"; jordens rytm korresponderar med människans: andning, vila och vaka, död och pånyttfödelse.

Historie- och religionsämnena styrs av att barnets utveckling antas spegla mänsklighetens medvetandeutveckling genom tiderna. Att mikrokosmos reflekterar makrokosmos

är en av de fantasifulla korrespondenser som uppställs i antroposofin, som även ser yttre skeenden som symptom på inre förlopp och översinnliga krafter verkningar. Gränsen mellan historia och myt är flytande, då myterna, inte sällan förmedlade i antroposofisk tappning, antas spegla medvetandet hos forna folk. Yngre barn lever ännu i fantasi och myt så som människor fordom levde i intuitiv samklang med en översinnlig dimension. Sålunda kan man i boken läsa att i sjätte klass "[försvinner]

Studieobjekt 3.

[d]en mytiska verkligheten [...] bort och världen stiger fram i sin fysiska, materiella gestalt" och barnen är redo för Romarrikets kultur. Det antyds alltså att undervisningen behandlar den historiska epok som motsvarar den utvecklingsnivå barnen uppnått, men den antroposofiska bakgrunden till denna waldorfpedagogiska egenhet förblir tyvärr vag.

Genom ovan nämnda exempel på fakta, samt i myter, berättelser och bilder, förmedlas antroposofin till eleverna fastän såväl rörelsen som bokens författare förnekar att den lärs ut i Waldorf. Men beträffande en rad direkt antroposofiska ämnen och teman som ges stort utrymme i skolorna är boken en besvikelse. Författarna borde ha beskrivit den unika betydelse som eurytmin, formteck-

*Sankt Mikael och draken. Okänd
spansk konstnär.*

ningen, vått-i-vått- och skiktmålningen, Parsifal, den projektiva geometrin och pentatoniska tonskalan, med mera, har i waldorfskolan. Men trots en tröttsam detaljrikedom i övrigt, tycks författarna vara ovilliga att beröra de antroposofiska motiven. Det är fegt.

Jag hade även väntat mig att mer utrymme skulle ägnas åt de verser barnen reciterar varje morgon. De skrevs av Steiner och brukade förr kallas morgonspråk, en term som nu undviks. Att citera och diskutera innehållet i dem hade skadat författarnas argument för att waldorfskolan

inte är religiös, det vill säga, inte heller specifikt antroposofisk. Den bild boken i stället vill förmedla är att skolan är öppen och universell. Det är tveksamt, även om det förvisso är sant att waldorfskolan tar emot barn från familjer med annan livssyn. De universella anspråken är snarare ett naturligt resultat av antroposofin själv, då den antas transcendera andra världsbilder och således äger en högre sanning; den inkorporerar på så vis andra myter i sin egen mytologi.

Författarna placerar pedagogiken och dess födelse i en kristen kulturell kontext, men mer specifikt handlar det egentligen om en antroposofisk miljö, där det kristna intar en särställning. Steiner var skicklig på att anpassa sig, och precis som han utnyttjade den teosofiska begreppsvärlden anammade han den kristna, men på sitt eget sätt. För Steiner är Kristus en kosmisk kraft som inkarnerades i Jesus, som förknippas med solen och som i och med korsfästelsen utgöts i jorden och vände världsutvecklingen. Solens plats i waldorfskolans texter och estetik är ingen slump.

WALDORFSKOLANS HÖGTIDER

Boken utelämnar alltså förklaringarna. I stället för att berätta vad som särskiljer antroposofin, låtsas man inte om dess speciella karaktär eller dess avgörande inflytande på waldorfskolan.

Ett annat exempel på det är när författarna insisterar på att waldorfskolans högtider är universella, när de i stället borde belyst deras antroposofiska betydelse. Två traditioner kan här nämnas, mikaelifirandet och adventsspiralen.

Mikaeli, då barnen gestaltar dramat med Sankt Mikael och draken, beskrivs i boken som en skördefest och något

vagt kring gott och ont. I själva verket är Mikael central i antroposofin; han är mänsklighetens ledande ärkeängel sedan 1879, och draken han bekämpar är Ahriman, materialismens och intellektualismens kraft, som i ont syfte söker herravälde över människorna. Adventsspiralens ursprung lär finnas i Kristensamfundet, antroposofins uttalat religiösa organisation. Under högtidliga former vandrar barnen i en spiral av granris och tänder ett ljus buret i ett äpple. På makrokosmisk nivå symboliserar detta ett andligt-historiskt epokskifte; mikrokosmiskt den enskilda människans andliga väg till förståelse av sig själv och kosmos. Riten sägs även ge en bild av inkarnationsprocessen. Rekvisitan är full av mening: äpplet symboliserar kroppen, dess röda färg det själsliga, ljuslågan den reinkarnerande anden och det gröna riset odödlighet och evigt liv. I boken kan den djupare innebörden anas i uttryck som "det inre ljuset (som finns i varje människa)", men någon förklaring för oinsatta ges inte.

SKAVANKER PUTSAS BORT

Antroposofin ska inte uppfattas som religion, menar alltså författarna, som framhåller att den inte heller är en sekt. Bokens idealiserande skildring av Waldorf ger i sig god anledning till ifrågasättande av detta. Där tvivel och tvekan inte finns, där har den filosofiska ansatsen stelnat i religiös dogmatism. Där övertygelsen härskar oinskränkt saknas utrymme för omvärdering och nytänkande. Att sektproblematiken inte tas på allvar i boken (eller för den delen i verkligheten) är beklagligt. I stället odlas en kultur av självgodhet, ofelbarhet och utvaldhet. Även i övrigt finns problem som borde mana till eftertanke – bland an-

nat en aggressiv attityd mot oliktankande – men boken avfärdar sektfrågan utan att ens vidröra den.

I stället påpekas att Steiners skrifter är tillgängliga för alla (men att hemliga texter läckt ut är knappast den organiserade antroposofins förtjänst) och att det är frivilligt att vara antroposof (det är oklart vem som påstått motsatsen). Författarna medger att antroposofin är grundläggande för waldorfskolan. Misstankar om indoktrinering tillbakavisar de dock helt. I den antroposofiska tidskriften *Balder* (2008:3, Tjärnstig, ”Tankar på den vardande människan”) beskrevs till exempel för några år sedan hur blivande lärare under utbildningen byter världsbild, men inte betraktar sin nya omvälvande livssyn som antroposofisk, utan tror att den kommer inifrån dem själva. Om vuxna inte förmår identifiera och analysera sin egen omvandling, hur kan då eleverna som har bristfällig (om någon) kunskap om antroposofi förväntas förstå hur de har påverkats av sin utbildning och sina barndomserfarenheter? Författarna har emellertid varken kunskap eller vilja att analysera så komplicerade frågor, utan nöjer sig med banala avfärdanden.

Antroposofins och den antroposofiska rörelsens svårare sidor (till exempel rasdoktrinen och agerandet under nazitiden) vågar boken inte hantera, utan faller tillbaka på förtigande och gängse förnekelse och bortförklaringar. Om och om igen sliras det på sanningen för att framställa rörelsen i bästa möjliga ljus. Alla skavanker måste döljas och slipas bort, och att författarna inkluderar ett kort kapitel som avser att bemöta kritiken ger dem bara ännu en förevändning att putsa på glorian.

Boken utnyttjar flitigt de faktorer som alltid varit waldorfskolans största lockelser: den ytliga charmen, den

mjuka estetiken och de diffusa löftena. Rörelsen har levt gott på att många villigt konsumerat och finansierat antroposofin utan att bry sig nämnvärt om innehållet. Dess företrädare har i likhet med författarna sällan velat presentera antroposofin på ett ärligt och begripligt sätt. Dels anses den teoretiska förståelsen oviktig för antroposofins välgörande verkan, dels förstår man att den kan stöta bort människor. Till esoterikens natur hör också ett visst mått av arrogans, där verklig förståelse anses förbehållen en invigd andlig elit. Man kan heller inte bortse från att antroposofin antar att barnet väljer sina livsomständigheter före födelsen, inklusive sina framtida lärare, varför waldorfskolan är en ödesfråga mer än ett föräldraval.

Boken förkunnar waldorfskolans förträfflighet utan att vilja definiera och förklara idéerna bakom den och uppvisar i övrigt en anmärkningsvärd oförmåga till kritiskt förhållningssätt. Det vore väntat från ett förlag med starka band till den antroposofiska rörelsen, men det är mig obegripligt att Studentlitteratur fullföljt publiceringen. Den tänkbara ursikten är att förlaget inte har förstått att antroposofin är en världsåskådning och att waldorfskolans företrädare agerar utifrån en stark övertygelse. Som marknadsföring för waldorfskolan är boken i många stycken långgrandig, ostrukturerad och illa skriven, men i övrigt har den reklamskriftens karaktär.

Alicia Hamberg

Den andra sidan av Ingrid: tre nyandliga böcker

Journalisten och författaren Ingrid Carlqvist är mest känd för islamfientlighet och åsikter som gränsar till rasism. Mindre känt är att hon har ett nära samarbete med ett av Sveriges mest namnkunniga andemedier, Benny Rosenqvist.

Enligt Carlqvists webbsajt är hon författare, journalist och rättskämpe. I medierna beskrivs hon ibland lite försiktigt som en "kontroversiell journalist". Det är en underdrift. Carlqvist är kvällstidningsreporter i botten och har jobbat på bland annat *Kvällsposten* och *Aftonbladet*. Hon är

**Benny
Rosenqvist &
Ingrid Carlqvist
LJUSFOLKET: AN-
DRA SIDAN – SÅ
FUNKAR DET!
ICA, 2009, 159 s.
MELLAN HIMMEL
& JORD
ICA, 2010, 208 s.
EN RESA I MIN
SJÄL
ICA, 2012, 224 s.**

Ingrid Carlqvists blogg.

också känd för att ha skrivit om fäders rättssäkerhet under vårdnadstvister, bland annat på sin tidigare blogg *Inte utan mina söner*. Det är ett angeläget ämne, men tyvärr drog bloggen stundtals för mycket åt det rättshaveristiska hållet, med kvinnofientliga uttalanden, nedtonande av allvaret i sexuella övergrepp och skakig användning av forskningsresultat. På grund av detta tvingades Carlqvist 2009 lämna posten som chefredaktör på tidningen *Villaliv*, eftersom hennes bloggande enligt tidningens VD skrämd bort annonsörer.

Under senare år har Carlqvist mest gjort sig mest känd som grundare av det islamfientliga Tryckfrihetssällskapet och som chefredaktör för den invandringsfientliga tidskriften *Dispatch International*. Ett typexempel på en artikel i *DI* nyligen är en artikel om den medicinska katastrof som påstås följa i invandringens spår, eftersom mörkhyade människor inte hör hemma i vårt klimat. I en annan artikel sägs det så kallade hijabupproppet gångna augusti, där kvinnor uppmanades att under en dag bära hijab i solidaritet med en kvinna som misshandlades brutalt på grund av sin slöja, vara värre än den misshandel som låg till grund för upproppet. Andra artiklar avhandlar påstådda skillnader i intelligens mellan olika "människoraser" och varnar för konsekvensen av invandring från "låg-IQ-länder". Carlqvist är också flitig på Twitter där hon spyr ut sitt

SVERIGES OCH DANMARKS MUSLIMSKA BEFOLKNING FÖRÖKBLEDD PÅ 14 ÅR

Den etniska, religiösa, ras- och språkliga sammansättningen av den muslimska befolkningen i Sverige och Danmark har förändrats markant sedan 1997. Enligt en ny rapport från Sveriges och Danmarks muslimska befolkning har den ökat med 14 procent sedan 1997.

Enligt en rapport från Sveriges och Danmarks muslimska befolkning har den ökat med 14 procent sedan 1997. Enligt en ny rapport från Sveriges och Danmarks muslimska befolkning har den ökat med 14 procent sedan 1997.

Dispatch International.

islamhat, släss för rätten att säga n-boll och anklagar sina meningsmotståndare för demokratifientlighet.

Benny Rosenqvist framträder regelbundet i tidningar där han svarar på läsarnas frågor om deras framtid och vad avlidna nära och kära har för sig på andra sidan. Bland annat har han en spalt i *Hemmets Journal*, och han har också varit med i *Aftonbladet TV* där han påstod sig ha kontakt med Ted Gärdestads ande.

Tillsammans har Rosenqvist & Carlqvist skrivit fyra böcker, varav jag här skall avhandla de tre som beskriver andevärlden och livet efter detta. Den fjärde boken är en deckare om ett andemedium.

LJUSFOLKET

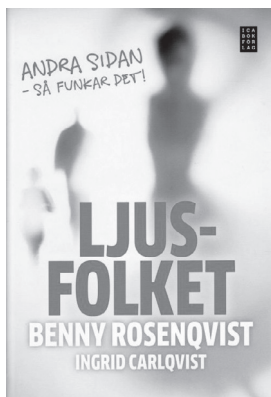
Ljusfolket är Rosenqvist & Carlqvists första bok tillsammans, med undertiteln *Andra sidan – så funkade det*. Hur ser det då ut på den andra sidan? Enligt Rosenqvist, som är den som står för visionerna medan Carlqvist står för nedtecknandet, är det idel ljus och kärlek. För det första lever vi inte en gång, utan vår själ återföds och i varje liv ska vi utvecklas, lära oss något nytt och lösa upp eventuella karmiska knutar vi skaffat oss med personer i tidigare liv. Innan vi föds har vi satt oss ned med vår guide (som se-

dan också stöttar oss under livet) och gjort upp en livsplan. I den skriver vi ned vad vi vill öva oss på i det här livet och vilka svårigheter vi vill stöta på. Den som lever ett hårt liv har alltså valt detta själv, eftersom personen på så sätt kan skaffa sig kunskaper hen behöver eller göra upp med personer hen hade en konflikt med i tidigare liv. Författarna medger här att

det kan vara lite svårsmält att tänka på att de som föds som svältande barn i ett u-land skulle ha valt det själva.

Rosenqvist uppskattar att vi lever mellan hundra och hundrafemtio kroppsliga liv. Sedan har vi nått det buddhismen kallar nirvana och behöver inte längre återfödas. Flera av våra liv kan vi få leva på andra planeter. Eftersom vissa planeter har kommit längre i den teknologiska utvecklingen än Jorden kan de själar som föds där ägna sig mer åt andlig utveckling vilket gör att de har mycket visdom att komma med nästa gång de föds på jorden. Exempel på människor som uppenbarligen har levt tidigare liv på andra planeter är Albert Einstein, Al Gore och Moder Teresa.

Dessutom kan det komma utomjordiska själar, som egentligen hör hemma på andra planeter, hit för att göra oss människor mer kärleksfulla. Det finns två sorters utomjordingar: infödda som väljer att födas här trots att

de egentligen tillhör andra solsystem, och tillresta som "beamar" (sic!) sig hit under sin livstid för att hjälpa oss mer akut. Ett exempel på den senare sorten är president Barack Obama, som ska vara här för att förmedla godhet och ge hopp åt människor i underläge.

Det finns enligt boken ingen Gud. Däremot finns det ett Råd där de klokaste och visaste av de urgamla själarna finns samlade.

På många sätt är den här boken oerhört gullig. Flera gånger under läsningen infinner sig tanken What's the harm? Tanken att vi möts med vänlighet på andra sidan och att allt som sker har en mening är tilltalande och tröstande. Det är också skönt att tänka sig att det finns ett Råd som vakar över oss.

Men ingen-ting blir ju sant bara för att det låter gulligt och som skeptiker så vill man ju ha bevis. Inte nog med att bevisen lyser starkt med sin frånvaro (det finns inte ens någon ansats till försök att beläga praktiskt taget något påstående), åtminstone en av

STORSEANS
BENNY ROSENQVIST

Benny är ett känt medium från Malmö. Han är en av Sveriges mest eftertraktade medier. Han har numera en frågesajt i bl.a. EnergiVägen och i veckotidningar. Han brukar vara med på "Andligt Kryss" 2 ggr/år. Benny har skrivit 2 berättelser, där han bl.a. beskriver och vittnar om utifrån sina fall från världens. En tredje bok är på gång. Hans företagskolor ser ut att så in. Benny är ett unikt medium då han frågar vem man vill ha kontakt med och får det också.

Tors. 26 mars kl 19.00
Komvux aula f.d. Fristadsskolan
Carellieg. 12 Eskilstuna 160kr
Arr. Lindbergs Healinglife Kontaktia Alicer 016-25342 alicer.alice.se

Storseans Benny Rosenqvist
Andligt medium bl. a. i Sverige.
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Boka för vidare planer
070-7841311
alicer.alice.se
www.bennyrosenqvist.se

Storseans Benny Rosenqvist
Andligt medium bl. a. i Sverige.
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Boka för vidare planer
070-7841311
alicer.alice.se
www.bennyrosenqvist.se

Storseans Benny Rosenqvist
Andligt medium bl. a. i Sverige.
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Boka för vidare planer
070-7841311
alicer.alice.se
www.bennyrosenqvist.se

Storseans Benny Rosenqvist
Andligt medium bl. a. i Sverige.
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Kontaktia där du kan få
För: 20 mars 19.00
Boka för vidare planer
070-7841311
alicer.alice.se
www.bennyrosenqvist.se

Affisch för ett av Benny Rosenqvists framträdanden.

författarna verkar inte ens själv tro på det som står i boken hon satt sitt namn på. Till exempel påstås det att i Rådet finns företrädare för alla de stora religionerna, vilket är bevis på att alla religioner är lika sanna. Jesus och Muhammed beskrivs som själsliga bröder och bådas budskap är att allt bygger på kärlek. Fyra år senare går Carlqvists karriär ut på att kritisera islam, just islam och inga andra religioner. På Twitter skriver hon rent ut att alla religioner inte är likadana. Hon har vid ett flertal tillfällen likställt islam och nazism. Tydligare motsägelse till påståendet att islams budskap är kärlek får man leta efter. Lite kul är det dock att författarna på ett ställe skriver att man ska vara försiktig med att fördöma islam eftersom man i nästa liv kan återfödas i ett muslimskt samhälle...

En annan pikant detalj är att idag sitter vi med facit i hand vad gäller vissa påståenden. Rosenqvist förutspår, ja han vet, att president Obama kommer genomföra stora förändringar och få människor att tro på något nytt. Idag vet vi att Barack Obama inte blev den friska fläkt många hoppades på. Besvikelsen över hans presidentskap har stundtals varit stor. I skrivande stund ligger USA:s regering nere eftersom man inte kunnat enas om budgeten. På Twitter ger Carlqvist dessutom uttryck för åsikten att Obama är den värsta och farligaste presidenten USA någonsin haft. Hur går det ihop med påståendet i *Ljusfolket* att hans uppgift är att förmedla hopp och godhet till mänskligheten?

Ett tredje exempel i genren är att författarna i boken varnar för könsdiskriminering. Ja, de flesta kan väl hålla med om att könsdiskriminering är dumt. Dock inte Carlqvist själv, eftersom hon på Twitter skrivit att "kvin-

nor ljuger skamlöst så länge det gagnar deras egna syften”. När Carlqvist fick kritik för sitt uttalande och fick det påpekats för sig att hon själv är kvinna svarade hon att hon, till skillnad från de flesta andra kvinnor, gillar forskning och fakta. Ett tips, Ingrid Carlqvist: om du nu gillar forskning och fakta, samarbeta inte med ett andemedium. Då kan det framstå som att du ljuger skamlöst så länge det gagnar dina egna syften.

I boken förekommer även en del oklarheter kring vad som egentligen existerar i andevärlden. På ett ställe fastslår Rosenqvist att det inte finns något helvete, ingen djävul och inga demoner, för att några sidor senare säga att han inte tror att det finns något helvete. Och avsaknaden av demoner till trots finns det onda andar, så kallade demoner, som kan ta människokroppar i besittning. Rosenqvist har själv under dramatiska omständigheter drivit ut en sådan ande ur kroppen på en tonårspojke som hotat sin familj med kniv, och hämtats av polis (och Rosenqvist) till sjukhus.

Vissa partier i boken är rent ut sagt osmakliga. Om en misshandlad kvinna vänder sig till Rosenqvist för att få råd så försöker han inte bara få henne att lämna mannen som slår. Nej, det viktigaste är att få henne att se sitt eget ansvar i det som sker. Det kanske ska tilläggas här att Rosenqvist beskriver hur han

**Fyra år senare
går Carlqvists
karriär ut på
att kritisera
islam, just islam
och inga andra
religioner.**

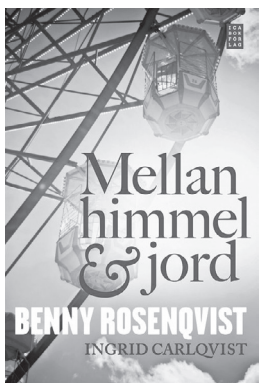
själv har blivit slagen av ett flertal pojkvänner. Tack vare den kunskap han skaffat sig i tidigare liv har han dock aldrig slagit tillbaka.

Så, för att summera *Ljusfolket*: på många sätt är det en söt bok men med vissa mer vidriga och människofientliga inslag, dessutom fylld med motsägelser där åtminstone en av författarna inte ens själv tror på det hon skriver.

MELLAN HIMMEL OCH JORD

Medan den första boken fokuserar på livet efter detta handlar *Mellan himmel och jord* om hur vi ska leva här på Jorden. De mer andliga eller ockulta inslagen är neddragna till ett minimum och i stället fokuserar man på att leverera självhjälpsfloskler. Faktum är att det inte är någon större skillnad på den här boken och dussintalet andra självhjälpsböcker. Vad sägs om meningar som "När du inser att allt i livet bara är till läns så kommer du att hitta stor kunskap", "När du förstår att det är de små sakerna i livet som betyder mest, då kommer du att bli en rikare människa" och "Livet är ett mirakel och det är fullt möjligt att vidga dina egna cirklar"? Men visst finns det små nyandliga guldkorn även här. Bland annat får vi lära oss om människors aura (ju bättre du mår, desto starkare aura) samt att det för tillfället återföds många gamla och visa själar. Ett annat exempel är avsnittet om healing. Rosenqvist har en healinglista som han går igenom innan han somnar, där han skickar healing till dem som behöver det. Tänk om Carlqvist skulle ta och heala de radikala islamister som enligt henne utgör ett akut hot mot det västerländska samhället? Då vore ju hela problemet löst!

Liksom i *Ljusfolket* finns här en del minst sagt tvek-

samma påståenden. Bland annat uppmanas offer för misshandel och/eller övergrepp att vara tacksamma mot sina förövare, eftersom offret genom detta kan lära sig en läxa och förändra sitt beteende. Vad den person som begått misshandel eller våldtäkt ska lära sig om sitt beteende står det ingenting om. Här kan man också fråga sig i fall denna princip

bara rör människor som blivit misshandlade eller våldtagna. Carlqvist har ju stridit för pappor som hon anser på lösa grunder ha fråntagits rätten att träffa sina barn. Borde inte dessa fäder också gilla läget, vara tacksamma och försöka lära sig något? Men förutom en passage om att barn har rätt till båda sina föräldrar och att det är illa att domstolar ofta ger ensam vårdnad åt mammor som vill utesluta pappan ur barnets liv står det inget om att fäder som blivit fråntagna kontakten med sina barn ska vara tacksamma och dra lärdom.

Mot slutet av boken får vi en liten inblick i hur Bennys och Ingrids samarbete ser ut. De har "hittat varandras mirakel". Ingrid får "söka nya svar och jag [Benny] får hennes meningar att bli vackrare". Med tanke på att Carlqvist ligger bakom "vackra" uttalanden som "Du måste skilja på människovärde och medborgerliga rättigheter. Det senare har du även om du är en däre" och "1400 års inavel har inte varit bra för muslimers IQ" kan

man fråga sig hur hennes meningar hade låtit utan samarbetet med Rosenqvist.

EN RESA I MIN SJÄL

I den tredje boken *En resa i min själ* får läsaren följa med i Rosenqvist & Carlqvists tidigare liv. Och vilken resa! Rosenqvist har bland annat levt i Amerika under 1800-talet, i Rom före Kristi födelse och som geisha i Japan under 1500-talet. Dessutom har han i ett liv fötts i Afrika under 1700-talet, men tagits till fånga och skeppats till Amerika som slav.

Carlqvist har, enligt Rosenqvist, en gammal och vis själ, och hon har levt många liv både som man och som kvinna. Bland annat har hon varit man i Rom före Kristi födelse, en hemsk sjökapten i Karibien under 1600-talet och kvinna i Norge under 1600-talet. I det senare livet var hon och Carolina Gynning systrar (de är väninnor idag) och brändes på bål tillsammans eftersom de satt sig upp emot kyrkans män. Det sistnämnda livet förberedde Carlqvist för övrigt för hennes nuvarande liv, eftersom hon också i det här livet är "obstinat" och sätter sig upp mot ingrodda sanningar, vilket får folk att ljuga om henne och förvränga hennes syften. Exakt vilka lögner som åsyftas framkommer dock inte. Att Carlqvist skulle vara illa omtyckt endast för att hon sätter sig upp mot ingrodda sanningar är också en sanning med stor modifikation. Slänger man sig med uttryck som "Imamer har sällan mer än två hjärnceller och de samarbetar nästan aldrig" är det inte bara för att man är islamkritisk man riskerar att bli illa omtyckt.

Vi får nu lite mera inblick i den andevärld som beskrevs i *Ljusfolket*. Bland annat är en av de planeter från vilken

själar kan återfödas på Jorden belägen i Plejaderna. Där finns ingen kapitalism, men tack vare den teknologiska utvecklingen inte heller något kommunistiskt förtryck. Författarna antyder att också Jorden är på väg åt det hållet, och att om hundra år kommer kapitalet att ha förlorat sitt värde även här. Med tanke på att Rosenqvist lyckades sådär med att förutspå hur väl Obama skulle lyckas med att få till stånd förändringar och inge människor hopp så känns denna utsaga minst sagt tveksam.

SLUTORD

Några frågor återstår när alla tre böckerna är utlästa. Carlqvist har vid flera tillfällen berömt sig av att värna sannfärdig och hederlig journalistik. På *Dispatch Internationals* hemsida kan man köpa ett "Honest press certificate" som visar att man stödjer tidningen. På Twitter kallar hon sig för "modig sanningssägare", påstår att hon sällan har fel och uppger att alla hennes artiklar bygger på belägg och kontrollerbara fakta. Som sagt säger hon sig vilja värna forskning och fakta. Men varför skriver hon i sådana fall böcker tillsammans med ett andemedium där hon presenterar visioner om andevärlden och berättelser om tidigare liv utan några som helst belägg? Böcker som innehåller motsägelser? Och framförallt, böcker vars innehåll hon inte ens verkar tro på själv?

Svaren på dessa frågor lyser med sin frånvaro.

Christine Öberg

Fett bra om kropp, mat och myter

Bara genom att titta på en människa kan man få en god inblick i hur god hälsa hen har. Att vara smal är att vara vid god hälsa. Att vara fet är det inte, och om man som fet inte redan har diverse hälsoproblem, som diabetes och hjärtproblem, så är det bara en tidsfråga innan man får det. Eller? Nja, när något ses som en så vedertagen sanning att bevis knappt behövs bör man som bekant vara, just det, skeptisk. Och skeptisk är just vad Julia Skott, författare till boken *Kroppspanik*, är. Boken tar upp ämnen som våra kroppsideal, språkbruket kring kropp och vikt, hur tjocka och smala människor framställs i populärkulturen och hur det vetenskapliga läget kring vad som är hälsosamt och inte faktiskt ser ut.

Låt mig säga det på en gång: det här är en bra bok, i ett viktigt ämne. Jag skulle med glädje sätta den i händerna på första bästa kvinna, ung som gammal, som oroar sig för sin vikt. Inte bara för att boken slår håll på vedertagna myter om kropp och hälsa, utan för att den är en bra inkörsport till skepticism. Skott betonar redan i inledningen att hon

vill att vi ska "ifrågasätta de där sanningarna [om fett, hälsa och kroppstyp] som lika gärna kan vara lögner" och skriver senare att hon "av naturen är en ganska skeptisk person". Hon tar upp medierapportering av vetenskapliga artiklar och hur den kan snedvridas, vad en medicinsk riskfaktor egentligen innebär och dissekerar hur pass väl, eller snarare dåligt, olika bantningsmetoder faktiskt funkar. Allt på ett lättförståeligt sätt, som gör läsaren intresserad av att ta reda på mer.

Skrev jag förresten nyss att jag vill ge boken till kvinnor? Det blev ju lite fel. Jag skulle med glädje sätta den i händerna även på individer av manligt kön. Trots att ätstörningar ofta diskuteras utifrån en kvinnlig synvinkel använder Skott ett könsneutralt språkbruk och gör genom hela boken klart att hon vänder sig till alla oavsett kön. Trevligt!

Mycket av det som boken tar upp är skrämmande läsning för en skeptiker. Författaren gör till exempel grundligt upp med BMI-måttet, som är menat som ett statistiskt verktyg att användas på gruppnivå men ändå används för att säga något om en persons hälsa på individnivå. Rejäl felanvändning

**KROPPSPANIK -
FETT, LÖGNER &
SJUKT ONÖDIG
ÅNGEST**
Julia Skott
Natur & Kultur,
2013, 223 s.

alltså. Hon tar också upp vad bantning egentligen gör med kroppen, och varför många som går ner i vikt har svårt att stanna kvar på sin nya lägre nivå. Ett särskilt skrämmande kapitel handlar om bantningsmedel som säljs på internet, men i vissa fall också på svenska apotek, och som är själva definitionen av pseudovetenskap.

Och en fråga infinner sig här: varför granskas inte detta hårdare av medier i gemen? Varför är det till exempel ingen som kommit på tanken tidigare att räkna ut hur mycket varje tappat kilo kostar med de vanligaste bantningsmetoder som idag finns på marknaden?

Kroppspanik är skriven på ett väldigt personligt språk. Skott tar många exempel ur sitt eget liv och delar med sig av sina erfarenheter. Det är i många fall inte fel, problemet är bara att hennes egna åsikter ibland verkar ta överhanden. Otaliga är de meningar som inleds med orden "jag" eller "jag tror". Tyvärr förlorar boken lite på det, då det i onödan ger intryck av att vissa saker snarare är en produkt av författarens tankar än evidensstödda fakta. Det är synd, för Skott vet för det mesta vad hon talar om. Hon ger gott om referenser, och ibland utvecklas också exakt vad hon bygger sina påståenden på i referenslistan. Boken hade dock vunnit på att ta med mera av det vetenskapliga i själva texten.

Ett exempel på detta är avsnittet om magsäcksoperationer. I referenslistan ger Skott en bra referens till en lista på risker och biverkningar som publicerats av den ansedda Mayo-kliniken i Rochester, Minnesota. Själva kapitlet är dock väldigt kort, och räknar snabbt upp de biverkningar som finns innan författaren berättar att hon är beklämd över att de flesta som väljer operationen vet om riskerna.

Hon ”undrar om operationen verkligen är värd det”. Det här är ett typexempel på avsnitt där boken hade vunnit på mindre funderingar och mer fakta. Som det är nu undrar man om författaren gör rätt i att vara beklämd. Hur ställer sig till exempel patienter som genomgått magsäcksförminskning till ingreppet? Är de flesta nöjda, eller är det många som ångrar sig? Hur många går upp i vikt efteråt? Görs det någon utvärdering av operationerna och hur går diskussionen i läkarsamhället? Över huvud taget hade både detta kapitel och en del andra vunnit på att vara lite längre och mera faktabetonade.

I några fall använder sig också Skott av anekdotisk bevisföring på ett olyckligt sätt. Bara för att hon känner och känner till ”jättemånga som har ett BMI över 35 (gränsen för sjuklig fetma) som ändå är friska och hälsosamma” betyder inte det nödvändigtvis att det hör till vanligheterna (vad är det förresten som säger att Skotts bekanta berättar om sina eventuella hälsoproblem för henne?). Tyvärr drar dessa passager ned värdet av boken lite.

Men i slutändan är det här ändå en bok som är väl värd att läsa. Den övertygade i alla fall mig om att felaktiga föreställningar kring kroppsform och hälsa, korrelation och kausalitet när det gäller viktrelaterade hälsoproblem och ovetenskapliga metoder för vikttnedgång är i allra högsta grad intressanta för skeptikerrörelsen att titta närmare på.

Christine Öberg

NOTISER

Valentich-gåtan

EN INCIDENT som brukar nämnas bland ufointresserade som märkelig och oförklarad kallas "Valentichs försvinnande" (*the Valentich disappearance*). 20-årige Fred Valentich flög den 21 oktober 1978 ett ensitsigt Cessnaplan över

Bass-sundet mellan Australien och Tasmanien, med kurs mot King Island. Under flygningen tog han kontakt med en flygledare i Melbourne och rapporterade att

en stor flygfarkost passerat ovanför honom flera gånger. Han uppgav bl.a. att farkosten hade "en avlång form", hade fyra starka ljuslyktor och att den inte var ett flygplan. Han ansåg att farkosten höll sig ovanför honom hela tiden och verkade leka med honom. Valentichs flygplan försvann under flygningen och han återfanns aldrig.

James McGaha och Joe Nickell har tittat på fallet och anser sig ha funnit en förklaring till vad som hände (*Skeptical Inquirer* Nov/Dec 2013, s. 46–49). De menar att två kända fakta om Valentich är särskilt relevanta. För det första var han oerfaren som pilot. Han hade bara 150

Fred Valentich

flygtimmar bakom sig, och försökte vid sitt försvinnande studera för att få trafikflygarcertifikat, efter att två gånger ha misslyckats med att antas till australiensiska flygvapnet. Det gick inte så bra med studierna, och han hade dittills misslyckats i alla fem ämnena – två gånger dessutom. Han hade också redan varit med om flera potentiellt farliga

NOTISER

flygincidenter. För det andra var han mycket intresserad av ufo. Han läste mycket om ämnet och hade själv enligt fadern observerat ett bortflyende ufo tidigare under året.

Valentich bör ha varit benägen att misstolka naturliga fenomen som ufo-relaterade. De fyra ljus han såg passerar bra in på planeterna Venus, Mars och Merkurius samt stjärnan Antares. De var alla synliga vid den aktuella tidpunkten och bildade en avlång "diamant", vilket kan förklara Valentichs påstående om farkostens form. Han sade sig också ha sett ett grönt ljus, vilket skulle kunna vara Cessnaplanets eget navigationsljus på den högra vingpetsen, eventuellt speglat i vindrutan. Andra saker han påstått om farkostens utseende kan vara resultatet av upphetsad suggestion.

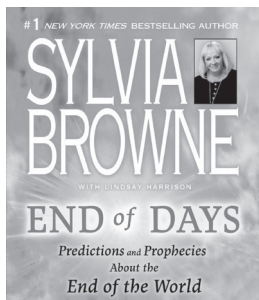
Men kraschen då? När solen just har gått ned men fortfarande sprider ljus närmast horisonten kan man drabbas av en illusion av att horisonten lutar. För att kompensera för detta lutar man planet – och påbörjar en spiralfärd nedåt. Det finns flera

exempel på krascher som gått till på det sättet. Istället för att titta noga på sina instrument var Valentich upptagen med att blicka uppåt mot de fyra ljusen medan flygplanet singlarde mot vattnet och en säker död, tror McGaha och Nickell.

JJ

Dålig statistik för Browne

I EGENSKAP AV USA:s kanske mest kända andemedium (*psychic*) har Sylvia Browne fått finna sig i att hennes siarförmågor har blivit kritiskt granskade flera gånger – vilket vi också rapporterat om i *Folkvett*. Många av Brownes påståenden om försvunna

NOTISER

människor och liknande kan dock inte utvärderas ordentligt, ty vad som verkligen hänt är ännu inte känt. I en stor granskning (*Skeptical Inquirer* mars/april 2010) kategoriserades 90 av totalt 115 påståenden från Browne som omöjliga att utvärdera. Övriga 25 påståenden var "mestadels felaktiga". Inte ett enda var "mestadels korrekt". Sedan 2010 har dock nya fakta framkommit som gör att vissa påståenden kan byta kategori. Av elva påståenden som tidigare var omöjliga att utvärdera och som rör fall där nya fakta framkommit bör åtta flyttas till kategorin "mestadels felaktiga", medan tre påståenden får ligga kvar i kategorin outvärderingsbart, argumenterar Ryan Shaffer i *Skeptical Inquirer* (sept/okt 2013, s. 30–35). Fortfarande ingen vidare bra statistik för Browne, med andra ord.

JJ

Sylvia Browne död

SYLVIA BROWNE avled den 20 november 2013. Hon var USA:s kanske mest kända

andemedium och drog in stora summor varje år på böcker, massmedieframträdanden och tjänster relaterade till hennes påstådda förmågor att fjärrskåda och att se in i framtiden. Hon fick mycket kritik för sitt lurendrejeri, och flera av hennes felaktiga förutsägelser fick uppmärksamhet under senare år. Hon sade i TV år 2001 att hon skulle anta James Randis utmaning och låta sig testas för att bevisa att hon hade de påstådda förmågorna, men hon ägnade sedan flera år åt att slingra sig ur testet, som aldrig kunde genomföras. I TV-programmet *Larry King Live* förutspådde hon 2003 att hon skulle dö vid 88 års ålder, men hon avled i själva verket 77 år gammal.

(Källa: engelskspråkiga Wikipedia.)

JJ

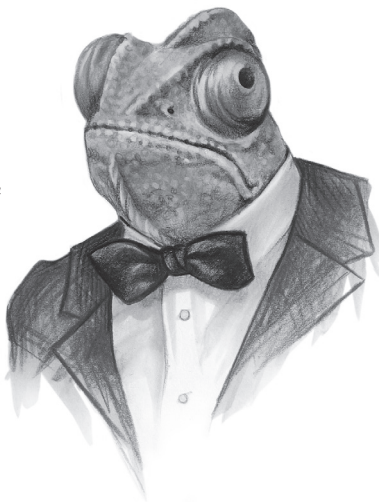
Senaste nytt om David Icke

BRITTEN DAVID ICKE meddelade i november 2013 att han och hans medarbetare skulle starta en tv-kanal med nyhe-

NOTISER

*Snart i din
tv-ruta?*

*Illustration:
Maria Björnbom
Öberg.*

ter dygnet runt. Kanalen ska heta TPV, *The People's Voice*, och reklam för kanalen berättar att man ska ta upp nyheter och vinklingar som ignoreras av vanliga massmedia: "Vi vill att reportrar på presskonferenser ska ställa de frågor som vanliga massmedia inte skulle drömma om att ställa – som de faktiskt skulle bli skräckslagna av att ställa."

Icke är känd för sina avancerade och bisarra konspirationsteorier med rasistiska inslag, till exempel att reptilmänniskor som kan ändra gestalt och se ut som människor

styr på jorden. Han har också bland annat framträtt med anspråket att vara gudasänd. Ickes teorier om nära döden-upplevelser inspirerade 27-årige Luke Monroe från Cornwall att försöka nå ett stadium av "astralprojektion" genom att hålla sig länge i kallt flodvatten för att uppnå hypotermi (nedkylning). Hans kropp hittades två dagar senare. Monroe var enligt sin mamma besatt av Ickes teorier.

(Källa: artiklar på mirror.co.uk.)

JJ

POSTTIDNING B
Folkvett
c/o Föreningshuset
Virkesvägen 26
120 30 Stockholm

INNEHÅLL

- 4 Ledare: *När får vi jurister som kan vetenskap?*
- 8 Peter Olausson: *Parapsykologi bakom järnridån*
- 23 Christine Öberg: *På seans med Ann-Marie Hedin*
- 28 Madame B. Arnumh: *Månadens horoskop*
- 32 Joacim Jonsson & Rafael Ahlskog:
VoF i Almedalen 2013
- 38 Sven Ove Hansson:
Vetenskapsfilosofier om demarkering
- 41 *Notiser*
- 44 Alicia Hamberg: *Missvisande reklamskrift
för Waldorf*
- 59 Christine Öberg: *Den andra sidan av Ingrid:
tre nyandliga böcker*
- 70 Christine Öberg: *Fett bra om kropp, mat och myter*
- 74 *Notiser*

www.vof.se

